

Matkailualan vastuullisuuden ja kestävä kehityksen koulutustarvekartoitus

Seija Jylhä

Opinnäytetyö, ylempi AMK

Elokuu 2023

Biotalous kehittäminen

Jylhä, Seija

Matkailualan vastuullisuuden ja kestävän kehityksen koulutustarvekartoitus

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Elokuu 2023, 58 sivua.

Luonnonvara-ala. Biotalousalan kehittämisen tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö, ylempi AMK

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

Tiivistelmä

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä (LHKK), jonka toiminnassa kestävä kehitys on ollut osana toimintaa jo vuodesta 2014 lähtien. Oppilaitokselle on myönnetty OKKA-säätiön kestävä kehitys -sertifikaatti. Vastuullisuus näkyy organisaation kaikissa toiminnoissa.

Tämän opinnäytetyön aiheena oli tehdä kartoitus matkailualan vastuullisuus ja kestävä kehitys koulutustarpeista Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymälle. Aluksi opinnäytetyö käsittelee kestävä ja vastuullista toimintaa liiketoiminnan ja matkailun näkökulmasta teorian avulla. Opinnäytetyön teoriaosuudessa on käytetty kattavasti erilaisia kirjallisia ja muita luotettavia lähteitä.

Työ on toteutettu kvalitatiivisena työnä, joka muodostuu teoreettisesta osuudesta ja matkailutoimijoille suunnatusta kyselytutkimuksesta. Tämän kyselytutkimuksen pääasiallisena tavoitteena oli saada selville Forssan seudun matkailualueella toimivien matkailuyritysten ja organisaatioiden koulutustarpeet ja kehitysnäkymät. Kyselytutkimuksen avulla haluttiin selvittää myös vastuullisuuden ja kestävä kehitys merkityksellisyttä matkailuliiketoiminnoissa.

Kyselytutkimustuloksissa ilmeni, että kiinnostus vastuullisuutta kohtaan näyttäisi olevan lisääntymässä ja kestävä kehitys nähdään pitkällä aikavälillä tärkeänä matkailuliiketoiminnassa. Yritykset ovat halukkaita hankkimaan vastuullisuuskoulutusta ja kestävä kehitys ohjelmia, laskureita sekä sertifiointeja. Kuitenkin vain harvalla toimijalla on jokin sertifikaatti tai vastuullisuusohjelma käytössä. Tutkimuksesta voi myös päätellä, että kestävä ja vastuullisuuden käsitteet ovat laajoja ja niiden sisällöt eivät aina ole aivan selviä toimijoille.

Hyödyllisimmiksi koulutuksiksi kyselytutkimuksen vastauksissa nousivat: vastuullisuusviestintä - koulutus, miten viestin vastuullisuudesta ja sen hyödyt markkinoinnissa ja toisena koulutus kestävä mittaamisesta matkailutoimialalla. Sertifikaatit ja vastuullisuusmerkit -koulutus sekä kestävä kehitys ja vastuullisuuden perusteet saavat myös kiinnostusta vastaajilta.

Avainsanat (asiasanat)

Biotalous, matkailu, vastuullisuus, kestävä kehitys, yritysvastuu, vastuullisuuskoulutus, vastuullisuusohjelma

Muut tiedot

Ei salassa pidettäviä tutkimustuloksia.

Jylhä, Seija

Education needs survey of responsibility and sustainable development in the tourism industry

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, August 2023, 58 pages.

Natural resources. Degree Programme in Bioeconomy Development. Master's thesis

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

The client of the thesis is the Southwest Häme educational municipality association (LHKK), whose operations have included sustainable development as part of their operations since 2014. The sustainable future in educational institutions certificate and responsibility can be seen in all activities.

The topic of this thesis was to make a survey of the education needs of the tourism sector's responsibility and sustainable development for the Southwest Häme educational municipality association. At first, the thesis deals with sustainable and responsible operations from the point of view of business and tourism with the help of theory. Various written and other reliable sources have been used comprehensively in the theory part of the thesis.

The work has been carried out as a qualitative work, consisting of a theoretical part and a survey aimed at tourism operators. The main goal of this survey was to find out the training needs and development prospects of tourism companies and organizations operating in the tourism area of the Forssa region. With the help of a survey, we also wanted to find out the relevance of responsibility and sustainable development in tourism businesses.

The survey results showed that interest in responsibility seems to be increasing and sustainable development is seen as important in the long term in the tourism business. Companies are willing to acquire responsibility training and sustainable development programs. However, only a few operators have a certificate or responsibility program in use. It can also be concluded from the research that the concepts of sustainable and responsibility are a broad concept, and their contents are not always clear to operators.

The most useful trainings in the responses to the survey were: sustainability communication training, how to communicate about responsibility and its benefits in marketing, and secondly, training on measuring sustainability in the tourism industry.

Keywords/tags (subjects)

Bioeconomy, tourism, responsibility, sustainable development, education, responsibility program

Miscellaneous

No confidential information

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet	6
2.1	Tavoitteet	6
2.2	Tutkimuskysymykset	6
2.3	Laadullinen tutkimus opinnäytetyön menetelmänä	7
3	Biotalous, kestävä kehitys ja vastuullisuus	7
3.1	Biotalous.....	8
3.2	Kestävä kehitys.....	10
3.3	Kestävän kehityksen osa-alueet.....	10
3.3.1	Ekologisesti kestävä kehitys.....	10
3.3.2	Taloudellisesti kestävä kehitys	10
3.3.3	Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys.....	11
3.3.4	Kestävyysdonitsi	11
3.4	Yritysvastuu	12
3.4.1	Vastuullisuuden merkityksestä yrityksille	13
3.5	Vastuullisuus ja kestävä kehitys matkailuliiketoimialalla	15
3.5.1	Ekologinen vastuullisuus ja kestävyys	18
3.5.2	Taloudellinen vastuullisuus ja kestävyys	18
3.5.3	Sosio-kulttuurinen vastuullisuus ja kestävyys	19
3.5.4	Vastuullisuus vaiko kestävä	20
3.6	Agenda 2030 kestävä kehityksen ohjelma.....	22
3.6.1	Matkailu Agenda 2030 tavoitteissa	23
3.7	Kestävä matkailu Suomessa	24
3.7.1	Kestävän matkailun tila -raportti.....	25
3.8	Kestävä kehitys Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymässä	27
4	Vastuullisuusosaamisen hankkiminen ja käytännöt matkailuyrityksissä	30
4.1	Tieto ja osaaminen lisää ekologista kestävyttä ja vastuullista toimintaa	30
5	Kyselytutkimuksen toteutus	31
5.1	Aineiston keruu ja analyysi.....	32
5.2	Kyselytutkimus	33
6	Kyselytutkimuksen tulokset	33
6.1	Kyselytutkimuksen taustatiedot	34
6.2	Vastaajien toimialat	34

6.3	Biotalouskäsitys.....	35
6.4	Vastuullisuuden ja kestävyyden liittyvät toimintasuunnitelmat ja sertifikaatit.....	36
6.5	Vastuullisuusviestintä.....	37
6.6	Kestävyys ja sen mittaaminen.....	37
6.7	Kestävän ja vastuullisen matkailun osaamisen haasteet yrityksissä	39
6.8	Vastuullisuusosaamisen ja kestävän matkailun koulutuksen tarpeet	39
6.9	Vastuullisuusosaamisen ja kestävän matkailun koulutusmuoto ja koulutuksen kesto ja hinta 41	
6.9.1	Hinta.....	41
6.10	Vastuullisen ja kestävän matkailun merkitys	42
6.11	Yhteenveto kyselystä	43
7	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	45
8	Johtopäätökset ja pohdinta	46
8.1	Johtopäätökset.....	46
8.2	Pohdinta	48
	Lähteet	50
	Liitteet	53
	Liite 1. Kysely matkailutoimijoille.....	53
	Liite 2. Kyselyn saatekirje	58

Kuviot

Kuvio 1.	Biotalouskäsitys on rajapintoja merkittävään joukkoon muita kansallisia strategioita ja ohjelmia. Suomen biotalousstrategia 2022.	9
Kuvio 2.	Kate Raworth, Doughnut Economics. Valtioneuvoston kanslia.....	12
Kuvio 3.	PK-vastuullisuusbarometrin tulokset 2021. Elinkeinoelämän keskusliitto.....	14
Kuvio 4.	Yritysten suhde ympäristö- ja sosiaalisiin vaikutuksiin. FIBS.	15
Kuvio 5.	Kestävän kehityksen näkökulmia luonnonvara- ja ympäristöalalla. Opetushallitus	17
Kuvio 6.	Dolinšek, Kulujärvi, Ojala & Tervo-Kankare: Vastuullisen matkailun osaamistarpeet matkailuyrityksissä.....	21
Kuvio 7.	YK:n kestävän kehityksen tavoitteet Agenda 2030. Ulkoministeriö.....	23
Kuvio 8.	Kestävän matkailun tila 2022-raportti. Visit Finland.	26
Kuvio 9.	Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymän kestävän kehityksen opintojaksotarjonta. Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä.....	29
Kuvio 10.	Kyselyyn vastanneiden edustamat toimialat.	35

Kuvio 11. Onko teillä jokin vastuullisuuden tai kestävään kehitykseen liittyvä toimintasunnitelma tai jokin vastuullisuutta ilmentävä sertifikaatti tai merkki käytössä.	36
Kuvio 12. Miten kestävyttä mitataan toiminnoissanne?	38
Kuvio 13. Mikä seuraavista koulutuksista olisi hyödyllisin teille?	40
Kuvio 14. Minkä kestoinen/tyyppinen koulutus/kurssi kiinnostaa eniten?	41
Kuvio 15. Mikä olisi mielestäsi sopiva hinta koulutukselle/hlö?	42

1 Johdanto

Matkailu on globaalisti merkittävä toimiala, joka on yksi maailman suurimmista ja nopeimmin kasvavista elinkeinoista maailmassa. Se kasvaa myös tulevaisuudessa ja kasvavien matkailijamäärien myötä alalla onkin ryhdytty kiinnittämään yhä enemmän huomiota kestävään liiketoimintaan ja vastuullisiin valintoihin. Matkailuelinkeinoon liittyy useita eri toimialoja ja ne kytkeytyvät moniin erilaisiin resurssivirtoihin, kuten ympäristöön ja luontoon. (Dolinšek, Kulusjärvi, Ojala & Tervo-Kankare 2021).

Matkailutoimintoihin voi sisältyä esimerkiksi majoitus- ja ravitsemuspalveluita, matkustus- ja liikennepalveluita sekä logistiikan palveluita ja jo yhteen matkaan voi sisältyä valtavan pitkä arvoketju. Kestävyyteen ja vastuullisuuteen liittyvät arvot vaikuttavat matkailijoiden ostopäätöksiin ja erilaiset kestävä kehityksen arvot ovat tulleet tärkeiksi sekä matkailijoiden että matkailuyritysten toiminnoissa. Yhä useammat odottavat ympäristön huomioimista kaikessa matkailutoiminnassa ja myös matkailuyrityksille suositellaan kestävä kehityksen periaatteiden noudattamista.

Vastuullisuudesta ja kestävydestä puhutaan rinnakkain ja niiden määritelmätkin vaihtelevat, riippuen siitä, missä yhteydessä keskustelua käydään. Blinikka (2020) kirjoittaa blogissaan, että Goodwin toteaa vastuullisen ja kestävä matkailun olevan eri asioita ja kestävydellä tarkoitetaan tavoitetta, jossa huomioidaan vastuut yhdessä muiden ihmisten kanssa kestävyden kokonaisuuden saavuttamiseksi. Visit Finlandin mukaan kestävä matkailu tarkoittaa matkailua, jossa huomioidaan kaikki matkailutoiminnan taloudelliset, sosiokulttuuriset ja ympäristöön kohdistuvat vaikutukset (Kestävyys matkailuvalttina n.d.).

Biotalous hyödynnetään kestäväällä tavalla luonnosta saatavia uusiutuvia materiaaleja, muun muassa uusia innovaatioita ja teknologioita apuna käyttäen (Suomen biotalousstrategia 2022). Matkailuliiketoiminta hyödyntää toiminnoissaan luontoa ja luonnosta saatavia materiaaleja monin eri tavoin, joten tässä opinnäytetyössä on myös tuotu biotalouden käsite esiin yhtenä osana kestävä ja vastuullista matkailutoimintaa ja toimintojen vuorovaikutteisuutta.

Opinnäytetyön lähtökohtana oli tuottaa toimeksiantajaorganisaation eli Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymän (LHKK) käyttöön sellaista tietoa kestävästä kehityksestä ja vastuullisuudesta matkailuliiketoiminta -alalla, jota voisi hyödyntää matkailu-, luonto- ja ympäristö, luontomatka-

uusien koulutustuotteiden kehittämiseen ja monipuolistamiseen toimeksiantajaorganisaatiossa (LHKK).

Opinnäytetyöni tavoitteena on kyselytutkimukseen ja lähdeaineistoon pohjautuen selvittää kestävän kehityksen ja vastuullisuuskoulutustuotteiden kysyntää ja tunnettavuutta matkailutoimialalla. Kyselytutkimuksen kohderyhmäksi valikoituivat matkailualan yritykset ja toimijat Forssan seudun kuntien alueella Kanta- Hämeessä. Opinnäytetyöni teorettisessa viitekehyksessä tarkastelen kestävää kehitystä ja matkailuliiketoimialan vastuullisuustoimintaa yleisesti sekä millaisia vastuullisuustyökaluja ja sertifiointeja matkailutoimijoilla on tällä hetkellä käytössä Suomessa.

Kyselytutkimuksessa selvitettiin kestävän kehityksen nykytilaa, vastuullisen matkailun toimintoja ja kestävyden mittaamista kohderyhmän matkailuyrityksissä. Lisäksi selvitettiin minkä tyyppistä kiinnostusta matkailutoimijoilla on kehittää kestävän kehityksen mukaista matkailua ja ovatko he kiinnostuneita osallistumaan kestävän ja vastuullisen matkailun koulutukseen tai kurssille ja minkä tyyppiselle koulutukselle olisi tarvetta.

Opinnäytetyön aihe valikoitui sen mielekkyyden vuoksi. Omassa työssäni matkailualan eri tehtävissä olen havainnut kiinnostuksen kestävän kehityksen toimiiin lisääntyneen ja olevan ajankohtaista. Kestävän kehityksen huomioiminen matkailussa näyttäisi olevan paitsi trendi, myös yhä enemmän tulevaisuudessa edellytys matkailutoiminnan jatkuvuudelle.

Uudet teknologiat sekä vastuullisen toiminnan ohjelmat että kestävyden mittaamisen monimuotoiset vaihtoehdot tarkoittavat käytännössä yrityksille uuden opettelua ja uuden osaamisen hankkimista. Tästä syystä matkailuyrityksille suunnattuja vastuullisuuskoulutuksia ja kestävän kehityksen koulutuspalveluita on tullut yhä enemmän markkinoille ja niitä myös käytetään enenemässä määrin. Tässä opinnäytetyössä on ollut mielenkiintoista selvittää mikä on kyselytutkimuksen kohderyhmän suhtautuminen vastuulliseen ja kestävään matkailuun ja miten se näkyy heidän toimisaan ja kaivataanko lisää tietoa ja osaamista kestävän ja vastuulliseen matkailun toteuttamiseen.

2 Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet

Seuraavat luvut käsittelevät opinnäytetyön tutkimuksen taustaa ja tavoitteita, tutkimusasetelmaa sekä mihin kysymyksiin tutkimuksella pyritään hakemaan vastauksia.

2.1 Tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoja kestävästä kehityksestä ja vastuullisuudesta, jota voisi hyödyntää matkailu-, luonto- ja ympäristöalan koulutustuotteiden kehittämiseen toimeksiantajaorganisaatiossa (LHKK). Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä on laaja-alainen ammatillinen toisen asteen oppilaitos, jolle on myös myönnetty OKKA säätiön myöntämä Oppilaitosten kestävä kehityksen -sertifikaatti. Oppilaitoksella on toimittu kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti jo pitkään ja koulutustarjontaa kestävä kehityksen teemalla kaikille koulutusaloille on laajasti tarjolla. Toimintaa ja tarjontaa kehitetään koko ajan. Opinnäytetyön aihe ja vaikutin pohjautuu organisaation uusien koulutustuotteiden kehittämiseen muun muassa luonto- ja matkailualalle.

Tämä opinnäytetyö on toteutettu siten, että tavoitteena on teoreettisen aineiston avulla ja täydentävästi kyselytutkimuksen keinoin kuvata kestävä kehityksen ja vastuullisuuden ilmiöitä. Työn tavoitteena on lisätä ymmärrystä ja tietoa siitä, mitä kaikkea kestävä ja vastuullisen kehittämisen asiat pitävät sisällään ja mitä mahdollisesti kannattaa huomioida, kun kehitetään organisaation palveluita myytäväksi tuotteiksi muun muassa matkailuyrittäjille ja eri ammateissa toimiville matkailutyöntekijöille.

Opinnäytetyössä toteutetun kyselytutkimuksen kohderyhmänä on Visit Forssa Region -matkailualueen matkailutoimijat ja matkailuyritykset. Kyselytutkimuksessa ja opinnäytetyön lopputuloksena on syntynyt selvitys, jossa on kirjattuina Forssan seudun matkailualueen matkailutoimijoiden ja matkailuyritysten asenteita, odotuksia ja osaamistarpeita kestävä ja vastuullisen matkailun näkökulmasta. Tutkimusta lähestytään pääasiassa yrittäjänäkökulmasta.

2.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimusongelmista johdettiin seuraavat tutkimuskysymykset. Näihin kysymyksiin kyselytutkimuksen avulla pyrittiin saamaan vastauksia:

1. Mikä on tämänhetkinen kestävän kehityksen ja vastuullisen matkailun tila matkailuyrityksissä? Onko matkailuyrityksillä jokin vastuullisuussuunnitelma tai sertifikaatti käytössä ja mitataanko kestävyttä yrityksissä?
2. Kestävän ja vastuullisen matkailun merkitys matkailuyrityksille?
3. Onko matkailuyrityksillä kestävän kehityksen ja vastuullisen matkailun osaamistarpeita ja millaisia?
4. Haluavatko matkailuyritykset osallistua kestävän kehityksen koulutuksiin tai kursseihin? Minkä tyyppinen ja kestoinen koulutus tai kurssi kiinnostaa yrityksiä?

2.3 Laadullinen tutkimus opinnäytetyön menetelmänä

Opinnäytetyö on toteutettu laadullisen tutkimuksen eli kvalitatiivisella menetelmällä, jolle on ominaista tutkittavan ilmiön ymmärtäminen (Kananen 2015). Tutkimusmenetelmän valinta perustuu siihen, että haluttiin kartoittaa ominaisuuksia eli sitä, millainen tutkittava ilmiö on sekä ymmärtää millaista tietoa tutkimus tuottaa.

Työssä tarkastellaan kestävän kehityksen ja vastuullisen toiminnan olemusta lähdeaineistoon pohjautuen. Kyselytutkimuksen avulla on pyritty selvittämään alueen matkailutoimijoiden ja yritysten näkemyksiä alan kestävän kehityksen toiminnoissa. Ovatko matkailutoimijat ottaneet kestävyden ja vastuullisuuden huomioon ja liittykö näihin toimintoihin mahdollisia haasteita. Kyselyn avulla matkailutoimijoilta selvitettiin koulutustuotteen kysyntää ja osaamistarpeita vastuullisten ja kestävien toimintojen toteuttamiseen. Tutkimuksessa selvitettiin myös ovatko yritykset kiinnostuneita osallistumaan kestävän ja vastuullisen matkailun koulutukseen tai kurssille ja minkä tyyppiselle koulutukselle olisi tarvetta.

3 Biotalous, kestävä kehitys ja vastuullisuus

Nykyisin puhutaan paljon kestävästä kehityksestä, vastuullisuudesta, kiertotaloudesta ja jakamistaloudesta monella eri toimialalla. Kyseiset toiminnot ovat osa biotaloutta. Biotalous on fossiilitalouden seuraava aalto, jossa koulutuksella ja sitä kautta osaamisella on suuri merkitys myös kansantaloudellisesti. (Suomen biotalousstrategia 2022, 17–19.)

Vastuullisuudella tarkoitetaan sellaista toimintaa ja päätöksentekoa, joiden avulla toimitaan kestäväällä tavalla ja jossa otetaan huomioon eri sidosryhmien tarpeet ja kannattava liiketoiminta. Vastuullisessa liiketoiminnassa huomioidaan sosiaalisen ja taloudellisen vastuun lisäksi myös ekologiset vaikutukset. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2021.)

3.1 Biotalous

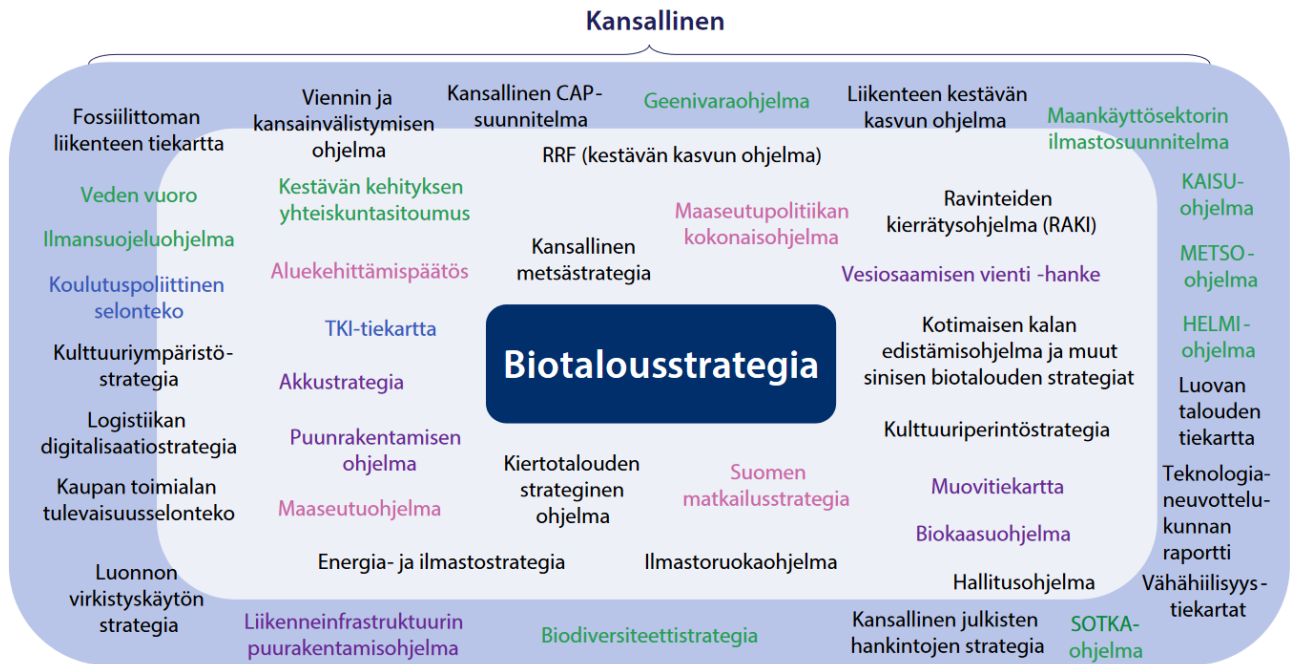
Biotalousella tarkoitetaan toimia, joissa hyödynnetään kestäväällä tavalla luonnosta saatavia uusiutuvia materiaaleja, sekä kehitetään ja otetaan käyttöön uusia innovaatioita ja teknologioita. Matkailun luontoa hyödyntävät palvelut, kuten luontomatkailu, ovat osa biotaloutta. (Suomen biotalousstrategia 2022.)

Suomessa ensimmäinen biotalousstrategia on toteutettu vuonna 2014 osana valtioneuvoston Kasvun kärjet -periaatepäätöstä ja uusi vuonna 2020 Työ- ja elinkeinoministeriön asettama biotalousstrategian päivitystyö valmistui huhtikuussa 2022. Strategia tähtää vuoteen 2035, jolloin Suomi olisi ilmastoneutraali. Tavoitteena on biotalouden arvonlisän kaksinkertaistaminen ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla. (Suomen biotalousstrategia 2022, 9–12.)

Biotalous on Suomessa merkittävä sektori, jossa vuonna 2019 sen tuoma arvonlisä oli 13 % eli 26 miljardia euroa. Biotaloussektorin toimialat työllistivät vuonna 2019 yhteensä 301 800 henkilöä eli 11 prosenttia työllisten kokonaismäärästä.

Biotalous on rajapintoja useisiin eri strategioihin ja kansallisiin ohjelmiin. Uusi vuoteen 2035 tähtäävä biotalousstrategia vaikuttaa myös useat kansainväliset sitoumukset, kuten YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 ja Pariisin ilmastopöytäkirjan toimeenpano. (Suomen biotalousstrategia 2022, 13–14.)

Seuraavana esitettyssä kuviossa 1. käy ilmi, kuinka laajasti biotalouden vuorovaikutteisuus ulottuu eri ohjelmissa ja toiminnoissa.

Kuvio 1. Biotalousstrategia on rajapintoja merkittävään joukkoon muita kansallisia strategioita ja ohjelmia. Suomen biotalousstrategia 2022.

Suomen uusi biotalousstrategia ulottuu vuoteen 2035. Sen visio on "Kestävästi kohti korkeampaa arvonlisää". Strategian toimenpiteet jakautuvat neljän otsikon alle: 1) Korkeampaa arvonlisää biotaloudesta, 2) Vahva osaamis- ja teknologiaperusta, 3) Kilpailukykyinen toimintaympäristö ja 4) Bioresurssien ja muiden ekosysteemipalveluiden käytettävyys ja kestävyys. Strategiassa on myös sektorikohtaisia toimenpiteitä. (Suomen biotalousstrategia 2022, 3.)

Biotalousstrategian tavoitteissa on vuoteen 2035 mennessä:

- *kaksinkertaistetaan biotalouden arvonlisä*
- *luoda kilpailukykyisiä ja innovatiivisia biotalouden ratkaisuja*
- *edesauttaa uuden, hyvinvointia tuottavan liiketoiminnan syntymistä sekä kotimaahan että kansainvälisille markkinoille*
- *lisätä materiaalien kierrätystä ja resurssiviisasta käyttöä sivuvirtoja hyödyntäen*
- *vähentää riippuvuutta fossiilisista ja muista uusiutumattomista raaka-aineista*
- *varmistaa ekologinen kestävyys ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus*
- *huolehditaan uusiutuvien luonnonvarojen uusiutumiskykyä muun muassa hyödyntämällä innovatiivista ja uutta teknologiaa*
- *edistetään biotalouden laajapohjaista osaamista*

(Suomen biotalousstrategia 2022.)

3.2 Kestävä kehitys

Kestävä kehitys on muotoutunut vähitellen yhä kattavammaksi ja monipuoliseksi kokonaisuudeksi, joka pyrkii turvaamaan hyvät elämisen mahdollisuudet maapallolla nykyhetkestä tulevaisuuteen. Kestävän kehityksen prosessi sai alkunsa YK:n Brundtlandin komissiossa vuonna 1987, jossa ensimmäisen kerran kestävä kehitystä käsiteltiin. Kestävän kehityksen työtä tehdään vuorovaikutteisesti niin valtioissa, kunnissa kuin kansainvälisissä yhteyksissäkin. (Mitä on kestävä kehitys 2023.)

3.3 Kestävän kehityksen osa-alueet

Kestävä kehitys jaetaan eri osa-alueisiin, joita ovat ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys (Mitä on kestävä kehitys 2023). Kestävyttä tarkastellaan tulokulmasta ja toimialasta riippuen hieman eri näkökulmista, kuitenkin keskeisimmät osa-alueet ovat edellä mainitut.

3.3.1 Ekologisesti kestävä kehitys

Ekologisesti kestävä kehitys tarkoittaa ihmisten toimintojen harjoittamista siten, että keskeisten ekosysteemien toimivuus, tuottokyky ja biologinen monimuotoisuus säilyvät pitkällä aikavälillä. Ekologisessa kestävydessä on tärkeää löytää tasapaino ihmisen toiminnan ja luonnon kestokyvyn välillä. Lisäksi ekologinen kestävyden kannalta keskeinen asia on niin sanotun varovaisuusperiaatteen noudattaminen, jolla tarkoitetaan, ettei ympäristön tilan heikkeneviä toimien estämistä voida siirtää edes tieteellisen näytön puuttumisen perusteella. Varovaisuusperiaatteen mukaisesti on tärkeää, että mahdollisia haittoja ennalta ehkäistään ja torjutaan niiden synty lähteillä. (Mitä on kestävä kehitys 2023.)

3.3.2 Taloudellisesti kestävä kehitys

Taloudellisesti kestävä kehitys on vakaata ja se ei aiheuta velkaantumista tai pääoman, kuten luonnonvarojen kadottamista. Taloudellinen kestävä kehitys luo tasapainoista kasvua pitkällä aikavälillä. Kestävä talous mahdollistaa yhteiskunnalle käytännössä edellytyksiä kansallisen hyvinvoinnin lisäämiseen ja auttaa kohtaamaan uusia haasteita, kuten väestön ikääntymisestä aiheutuvia kasvavia sosiaaliturva- ja terveystalouden menoja. Kestävä talous on sosiaalisen kestävyden perusta. (Mitä on kestävä kehitys 2023.)

3.3.3 Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

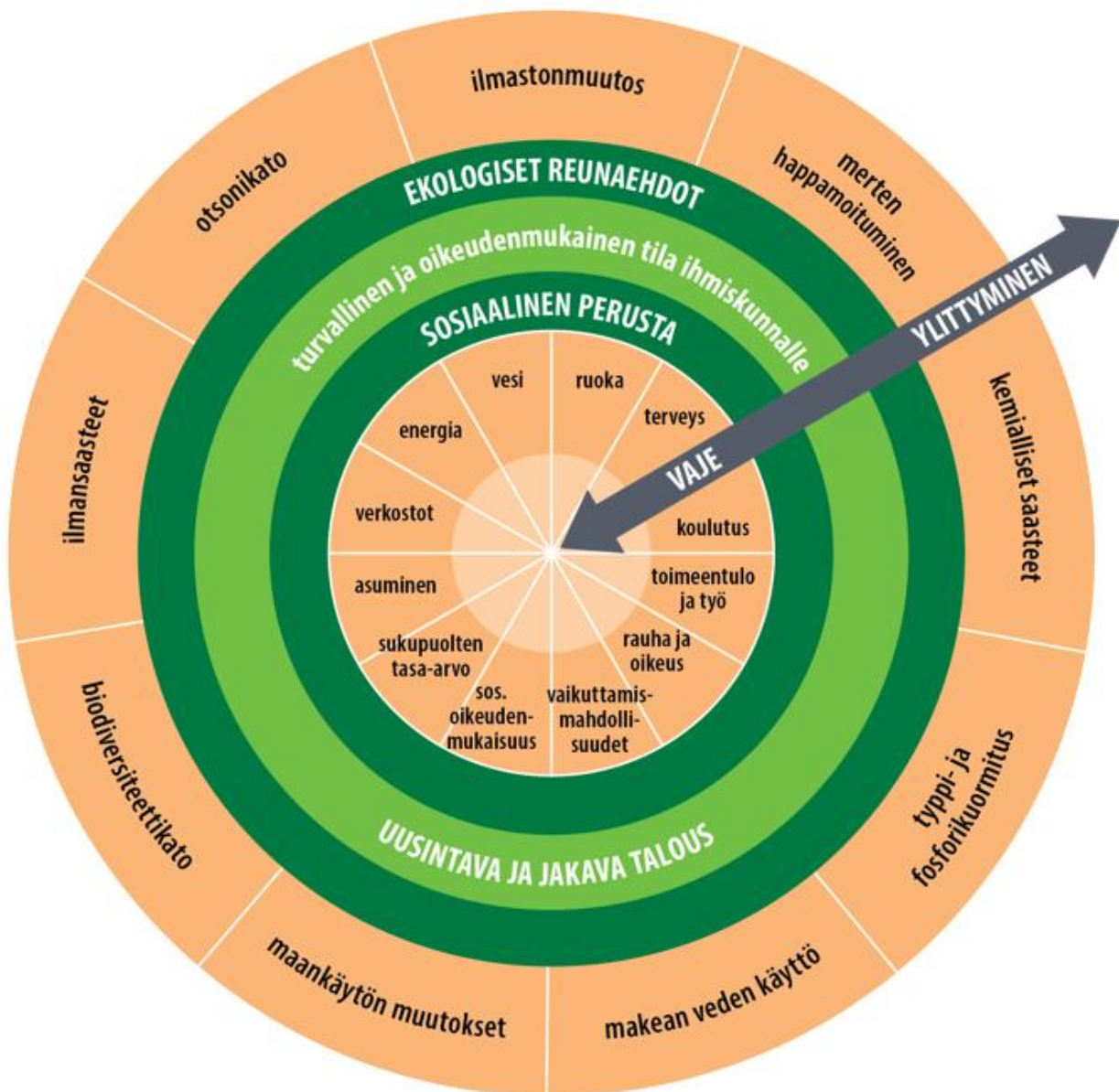
Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys pyrkii takaamaan hyvinvoinnin edellytykset tulevaisuuden sukupolville vastaamalla maailmanlaajuisiin haasteisiin, joilla on merkittäviä vaikutuksia myös ekologiseen ja taloudelliseen kestävyteen. Haasteina ovat jatkuva väestönkasvu ja köyhyys, ruoka- ja terveydenhuolto, sukupuolten välinen epätasa-arvo sekä koulutuksen järjestäminen. Näissä haasteissa tarvitaan mittavia ponnistuksia sekä yksittäisiltä valtioilta että kansainvälisiltä yhteisöiltä. (Mitä on kestävä kehitys 2023.)

3.3.4 Kestävyysdonitsi

Taloustieteilijä Kate Raworthin kehittämän mallin avulla eli niin sanotun kestävyysdonitsin avulla voidaan havainnoida kestävyden eri ulottuvuuksien suhdetta toisiinsa ja sitä, miten ihmisen hyvinvointi toteutuu maapallon kantokyvyn rajoissa. Kestävyysdonitsi on kuvattu vyöhykkeittäin, jossa vihreä vyöhyke kuvaa aluetta, jossa ihmisten hyvinvointi toteutuu maapallon kantokyvyn ekologisten reunaehtojen sisällä. Donitsin keskelle taasen sijoittuvat ihmisten hyvinvointiin vaikuttavat yhteiskunnalliset asiat ja ulkokehälle on kuvattu maapallon kantokykyyn liittyvät asiat. (Kestävä kehitys n.d.).

Tämän donitsimallin mukaan planeetan ekologista kantokykyä ei pidä ylittää, mikäli haluamme, että ihmisten elämän edellytykset säilyvät. Myöskään sisäraja ei pidä alittaa, koska silloin sosiaalinen perusta rikkoutuu. Raworthin mallin mukaan ulko- ja sisärajan välisellä alueella pysyttelemisen mahdollistaa elämän jatkumisen maapallolla myös tulevaisuudessa. (Kestävä kehitys n.d.).

Seuraava kuvio 2. esittelee Kate Raworthin donitsimallin.

Kuvio 2. Kate Raworth, Doughnut Economics. Valtioneuvoston kanslia.

3.4 Yritysvastuu

Vastuullinen yritys toimii asetettujen lakien ja säädösten mukaan. Lainsäädännössä on kerrottu, että vastuullinen toiminta on vapaaehtoista kestävän kehityksen edistämiseksi tehtävää toimintaa liiketoiminnassa. Vastuullinen toiminta hyödyttää sekä yritystä itseään että sen asiakaskuntaa ja ympäristöä. (Valtioneuvoston periaatepäätös yhteiskunta- ja yritysvastuusta n.d.)

Suomessa kuitenkin jokainen yritys valitsee itse omat tapansa toimia vastuullisesti, mutta vastuullista yritystoimintaa ohjataan lainsäädännön ja muun normiston sekä EUn sääntelyn piiriin kuuluvien keinoin. Esimerkiksi työelämään tai ympäristöön liittyvät kysymykset kuuluvat lainsäädännön piiriin. Yrityksen koosta, toimialasta ja toimintaympäristöstä riippuen määrittyy yrityskohtaisesti mitä vastuullisuus tarkoittaa ja edellyttää sen toiminnoissa. (Vastuullisuus 2022.)

Elinkeinoliitto kirjoittaa nettisivuillaan myös, että yrityksen on kannattavaa toimia vastuullisesti, sillä se on samalla kilpailuetu ja strategia. Vastuullisesti toimiva yritys pyrkii huomioimaan toiminnoissaan mahdollisimman kestävän ja avoimen liiketoiminnan, jossa otetaan huomioon kaikki yrityksen toiminnot ja sidosryhmät. (Vastuullisuus 2022.)

Tänä päivänä asiakkailta on yhä enemmän tietoa vastuullisuudesta ja kestävän kehityksen teemoista, joka vaikuttaa heidän ostopäätöksiinsä palveluita hankittaessa. Asiakkaiden toiveet ja odotukset kannustavat yrityksiä kestäviin valintoihin. Vastuulliset valinnat toiminnoissa luovat asiakasyytyväisyyttä ja mahdollistavat yrityksille säästöjä. Esimerkiksi veden ja sähkön kulutuksen säästöt voivat olla merkittäviä yrityksille. Vastuullisuus koetaan myös osana laatua ja se tulisi huomioida yrityksen liiketoimintastrategiassa. (Kestävyys matkailuvalttina n.d.).

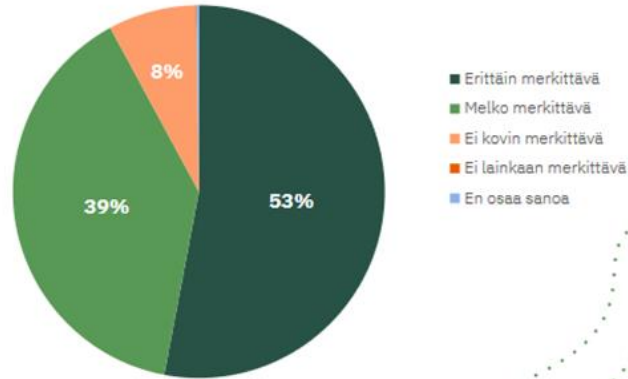
3.4.1 Vastuullisuuden merkityksestä yrityksille

Erilaisia yritys vastuullisuustutkimuksia löytyy useita, joista voidaan päätellä, että valtaosa yrityksistä kokee vastuullisen toiminnan hyödyt suuremmiksi kuin sen varmistamiseen kuluvat resurssit. Tässä työssä on vastuullisuutta ja kestävän kehityksen toimintaa yrityksissä on tarkasteltu muun muassa Elinkeinoelämän keskusliiton ja Finnish Business & Societyn eli yritys vastuuverkosto FIBSin sekä Visit ja Business Finlandin teettämien tutkimuksien pohjalta.

Seuraavassa kuviossa 3. käy ilmi Elinkeinoelämän keskusliiton vuonna 2021 teettämän Pk-vastuullisuusbarometrin tekemän selvityksen mukaan, että vastuullisen liiketoiminnan merkityksellisyys koetaan yrityksissä joko erittäin merkityksellisenä tai merkityksellisenä.

Vastuullisuuden merkitys liiketoiminnassa

Kuinka merkittävänä asiana pidät vastuullisuutta omassa liiketoiminnassanne?
Vastuullisuudella tarkoitamme yrityksen vaikutuksia ympäristöön, ihmisiin ja talouteen.
(n=504)

LÄHDE: AULA RESEARCH PK-VASTUULLISUUSBAROMETRI

OK

Kuvio 3. PK-vastuullisuusbarometrin tulokset 2021. Elinkeinoelämän keskusliitto.

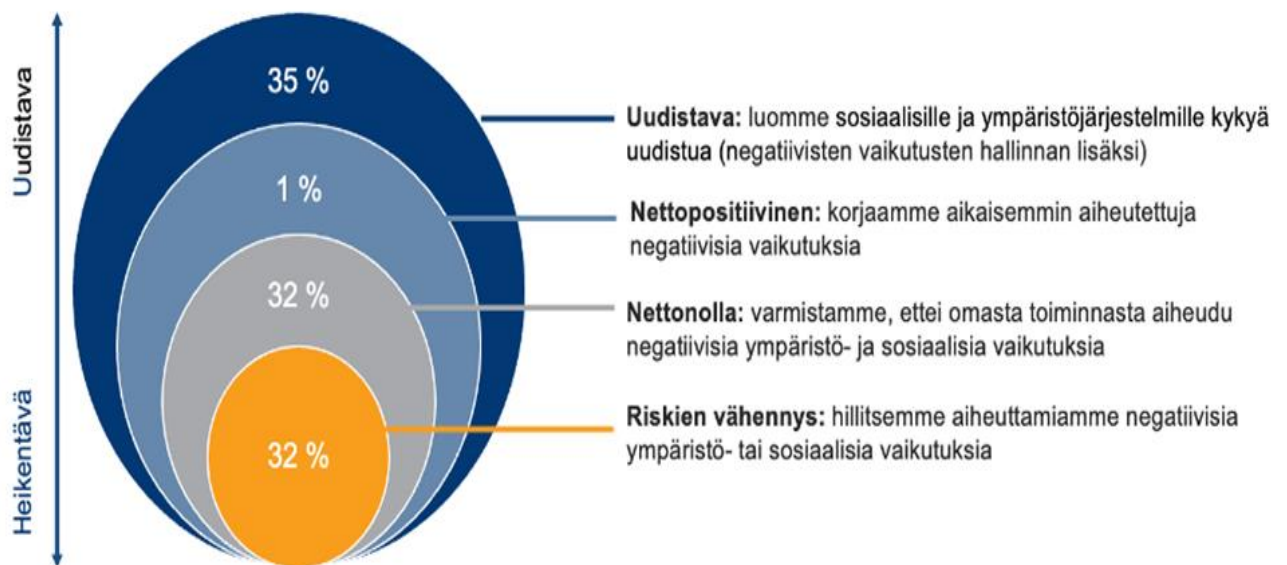
FIBS on Pohjoismaiden yritys vastuuverkosto, joka tekee yhteistyötä yritysten ja eri sidosryhmien kanssa muun muassa tuottamalla tutkimusraportteja ja tilaisuuksia yrityksille vastuullisuusnäkökulmasta. Tarkastelemalla vuosien 2021 ja 2023 tutkimuksia saadaan ajankohtainen käsitys vastuullisuuden tekijöistä ja tilasta liiketoiminnan käytännön tasolla suomalaisissa yrityksissä.

FIBSin Yritysvastuu 2021-tutkimuksessa käy ilmi, että vastuullisuuden merkitys yritystoiminnassa tunnustetaan ja suurin osa yrityksistä on ottanut kestävän kehityksen tavoitteet omaan strategiaansa. Tutkimuksen mukaan vastuullisuuden johtaminen on aiempaa organisoidumpaa, vastuullisuuden vaikuttavuuden mittaaminen on tehostunut ja vastuullisuusnäkökulmat huomioivat kannustinjärjestelmät ovat lisääntyneet, työn painopisteen ollessa selkeästi ilmastonmuutoksessa. Vastuullisuus koetaan jo osana myynnin kasvattamista. Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että vastuullisuus on kahdessa vuodessa noussut keskiöön liiketoiminnan menestymisessä. (Yritysvastuu 2021 -tutkimus.)

Uusinta FIBSin vuoden 2023 yritys vastuututkimusta on mielenkiintoista tarkastella ja huomata, että vastuulliset valinnat ja kestävyys ovat nousseet innovaatioiden ja investointien ajuriksi. Kolmannes yrityksistä on siirtynyt haittojen vähentämisestä uudistavaa ajattelumallia kohden, jossa luodaan sosiaalisille ja ympäristöjärjestelmille kykyä uudistua. Samalla kuitenkin yritykset pitävät kiinni kestävästä liiketoiminnastaan ja negatiivisten haittojen minimoinnista. Tutkimuksen kohderyhmänä oli Suomen 1000 suurinta yritystä, joiden joukossa on myös matkailu, kuljetus sekä majoitus- ja ravitsemustoimintaa harjoittavia yrityksiä. (Yritysvastuu 2023 -tutkimus 2023.)

Kuviossa 4. on esitetty FIBSin tutkimuksen mukaan yritysten suhdetta sekä sosiaalisiin että ympäristövaikutuksiin.

Kolmannes yrityksistä on siirtynyt haittojen vähentämisestä kohti uudistavaa ajattelumallia

Kysymys: "Kun tarkastelette liiketoimintaanne kokonaisuutena, mikä on pääasiallinen suhteenne aiheuttamiinne ympäristö- ja sosiaalisiin vaikutuksiin? Valitkaa yksi..." (n=177)

Kuvio 4. Yritysten suhde ympäristö- ja sosiaalisiin vaikutuksiin. FIBS.

3.5 Vastuullisuus ja kestävä kehitys matkailuliiketoimialalla

Matkailu käsitteenä on jo varsin moniulotteinen, riippuen mistä näkökulmasta asiaa lähestytään. Tästä syystä voidaan myös todeta, matkailun vaikutukset eivät ole yksiselitteisiä, vaan sisältävät

useita ulottuvuuksia. Edelheim & Ilola (2017) kirjoittavat kirjassaan heuristisen määritelmän, jonka mukaan matkailu kulttuurisena, poliittisena ja taloudellisena voimana sekä liikuttaa ihmisiä ajassa ja tilassa että muokkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä paikallisesti ja globaalisti. (Edelheim & Ilola 2017, 26.) Matkailuala hyödyntää toiminnassaan luonnonvaroja ja matkailun eri toiminnot kytkeytyvät eri arvoketjuihin mm. ruoan tuotanto, rakennettu ympäristö ja logistiikka. (Dolinšek ym. 2021).

Marski (2021) kirjoittaa matkailun toimialaraportissa, kuinka koronapandemian ja matkustusrajotusten seurauksena matkustaminen väheni nopeasti kaikkialla maailmassa. Toisaalta pandemia vauhditti kotimaan matkailua ja ihmisten halua liikkua omatoimisesti ja turvallisesti ulkoilmassa. Lisääntyneen luontomatkailun myötä erilaiset kestävän kehityksen arvot ovat tulleet tärkeiksi sekä matkailijoiden että matkailuyritysten toiminnoissa. Yhä useammat odottavat ympäristön huomioimista kaikessa matkailutoiminnassa ja matkailuyrityksille suositellaan kestävän kehityksen periaatteiden noudattamista, jossa huomioidaan sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen vastuun arvot. Ympäristöön liittyvät arvot näyttäisivät vahvistuvan ja se näkyy etenkin lähimatkailun suosion lisääntymisenä. (Marski 2021.)

Matkailussa on Suomessa viimeisten parin vuoden aikana nähty kasvua, joka on kehittynyt ennätysvauhtia. Kasvun myötä ja toimintojen kehittyessä kestävän kehittämisen huomioiminen on entistä tärkeämpää ja vastuullinen matkailu on noussut keskusteluihin enemmän. Visit Finlandin ja Business Finland Oy:n toimeksiannosta on kartoitettu Suomessa sijaitsevien matkailuyritysten vastuullisen ja kestävän kehityksen toimintaa sekä valmiuksia, että tahtotilaa vastuulliseen matkailutoimintaan ja vastuullisuusohjelmien käyttöä. FCG Suunnittelu ja tekniikka Oyn selvityksen mukaan vastuullisuuden ja kestävän kehityksen huomioiminen on jo välttämätöntä matkailumme kasvun jatkumiselle ja kilpailukyvyn säilymiselle. (Selvitys kestävän matkailun nykytila ja tarpeet 2018.)

Matkailuyrityksen kannalta vastuulliset valinnat ja niiden vaikutukset eivät ole pelkästään yhden-suuntaisia, vaan koko palveluketju eri osa-alueilla on otettava huomioon. Suomessa matkailua kehittävän Visit Finlandin mukaan vastuullinen yritystoiminta on kestävä ja kannattavaa liiketoimintaa matkailussa, jossa huomioidaan toiminnan suorat ja epäsuorat vaikutukset ympäröivään

yhteiskuntaan. Matkailuala on sitoutunut vähentämään hiilipäästöjään seuraavien vuosikymmenten aikana YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Kestävän kehityksen edistäminen on tavoite, johon yritys vastuulla pyritään. (Kestävyys matkailuvaltina n.d.)

Vuonna 2018 Visit Finlandin julkaisemien ja täsmennettyjen vastuullisen matkailun kriteerien mukaan vastuullisesti toimiva matkailuyritys ottaa huomioon ekologiset, taloudelliset ja sosiokulttuuriset vaikutukset sekä toimii tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti. Visit Finlandin käyttämät kriteerit ovat suunnattuja yrityksille kestävän kehityksen edistämiseksi vastuullisten toimintatapojen avulla. (Kestävyys matkailuvaltina n.d.)

Kestävän kehityksen ulottuvuudet ovat moninaiset. Seuraavassa kuviossa 5. on esitetty kestävän kehityksen näkökulmia luonnonvara- ja ympäristöalalla, johon myös matkailu liittyy. Kuviossa on huomioitu myös eettinen kestävyys, joka koskee läpileikkaavasti kaikkia kestävän kehityksen osa-alueita. Eettisen näkökulman huomioiminen vaikuttaa tärkeänä signaalina kuluttajille ja on samalla tae laadusta. (Kestävä kehitys luonnonvara- ja ympäristöalalla n.d.).

Kuvio 5. Kestävän kehityksen näkökulmia luonnonvara- ja ympäristöalalla. Opetushallitus

3.5.1 Ekologinen vastuullisuus ja kestävyys

Ekologisessa vastuullisuudessa otetaan huomioon luonnon oma kantokyky ja uusiutuminen vähentämällä matkailutoiminnan haitallisia ympäristövaikutuksia (García-Rosell 2017, 230). Matkailuyrityksillä on käytössään erilaisia ilmastomuutosta torjuvia ja luonnon monimuotoisuutta turvaavia käytäntöjä, joilla pyritään vähentämään liiketoiminnan ympäristövaikutuksia.

Matkailussa ekologinen vastuullisuus liittyy muun muassa reitistöjen ja matkailutuotteiden järkevään suunnitteluun, muun muassa ei ohjata suuria matkailijaryhmiä herkimmille alueille. Ekologisen kestävyden osalta yritysten toiminnoissa huomioidaan tuotteen ja palveluiden kestävä elinkaari vähentämällä ruokahävikkiä sekä kierrättämällä ja lajittelun avulla. Ekologisen kestävyden toimintatapoihin kuuluu muun muassa jätteiden lajittelu, kierrätys ja jätemäärän vähentäminen sekä henkilökunnan kouluttaminen ympäristötietoiseksi. (Kestävän matkailun periaatteet n.d.).

Uutta teknologiaa hyödyntämällä voidaan vaikuttaa energian kulutukseen esimerkiksi uusiutuvan energian käyttöön siirtymällä. Kaikissa edellä mainituissa toiminnoissa voidaan saada liiketoiminnan säästöä aikaan. Henkilökunnan kouluttaminen ympäristötietoiseksi on ekologisen vastuullisuuden toimi, joka auttaa matkailuyrityksiä vastuullisten toimintojen toteutuksessa. (Kestävyys matkailuvaltina n.d.)

3.5.2 Taloudellinen vastuullisuus ja kestävyys

Moni maailman valtio on suuresti riippuvainen matkailun tuomista tuloista ja taloudelliset hyödyt ovat keskeisiä erityisesti niillä alueilla, joille matkailu voi olla ainoita tulonlähteitä. Taloudelliseen kestävyteen kuuluu paikallisten yhteisöjen ja yksilöiden kanssa tehtävä yhteistyö ja työllistäminen, jotta matkailusta muodostuvan tulon jääminen alueelle varmistuu. (Kestävän matkailun periaatteet n.d.).

Parhaimmillaan matkailuliiketoiminnan myötä yritys voi toiminnallaan edistää alueen taloudellista kestävyttä muun muassa työllistämällä paikallisia ja varmistamalla, että paikalliset hyötyvät matkailutuloista. Esimerkiksi infrastruktuurin paraneminen hyödyttää paikallista väestöä. Syrjäisillä

alueilla matkailun taloudelliset vaikutukset usein korostuvat, mutta vastuullinen toiminta edellyttää matkailusta saatavien tulojen jakautumista tasaisesti eri yhteisöissä. (Vastuullinen kuluttaminen auttaa kohdetta ja kannustaa matkailuyrityksiä eettiseen toimintaan 2021.)

Maailman matkailujärjestön UNWTON mukaan taloudellisesti kestävä matkailu tulee edistää pysyvää työllistymistä ja toimeentulomahdollisuuksia alueille, huomioiden tasa-arvoisuuden ja yhteiskunnan palvelut kaikille sidosryhmille sekä myötävaikuttaa köyhyyden lievittämiseen (Sustainable Development n.d.).

Samansuuntaisesti García-Rosell (2017, 229–231) kuvaa taloudellisen vastuullisuuden määritelmää kirjottamalla, että matkailutoiminnan tulee olla taloudellisesti kannattavaa. Lisäksi matkailun tulee toimia alueen elintasoja parantaen ja ympäristön ehdoilla, tuottaen alueelle työpaikkoja ja tuloja, eikä lisää taloudellista epätasa-arvoa eikä haittaa muita elinkeinoja.

3.5.3 Sosiokulttuurinen vastuullisuus ja kestävyys

García-Rosellin (2017, 229–231) mukaan sosiokulttuurista vastuullisuutta on paikallisen kulttuuriperinnön suojeleminen ja kunnioitus, henkilöiden tasapuolinen kohtelu, matkailutoiminnan hyötyjen tasainen jakautuminen eri sidosryhmien kesken ja vuorovaikutus.

Paikallisten työllistäminen ja paikallisten tuotteiden, kuten lähiruokien suosiminen ovat vastuullisen toiminnan esimerkkejä, joita matkailuyritykset toteuttavat. Sosiokulttuurisen kestävyuden ohjeistuksiin kuuluu muun muassa paikallisen kulttuuriperinnön suojeleminen (Kestävä matkailun periaatteet n.d.).

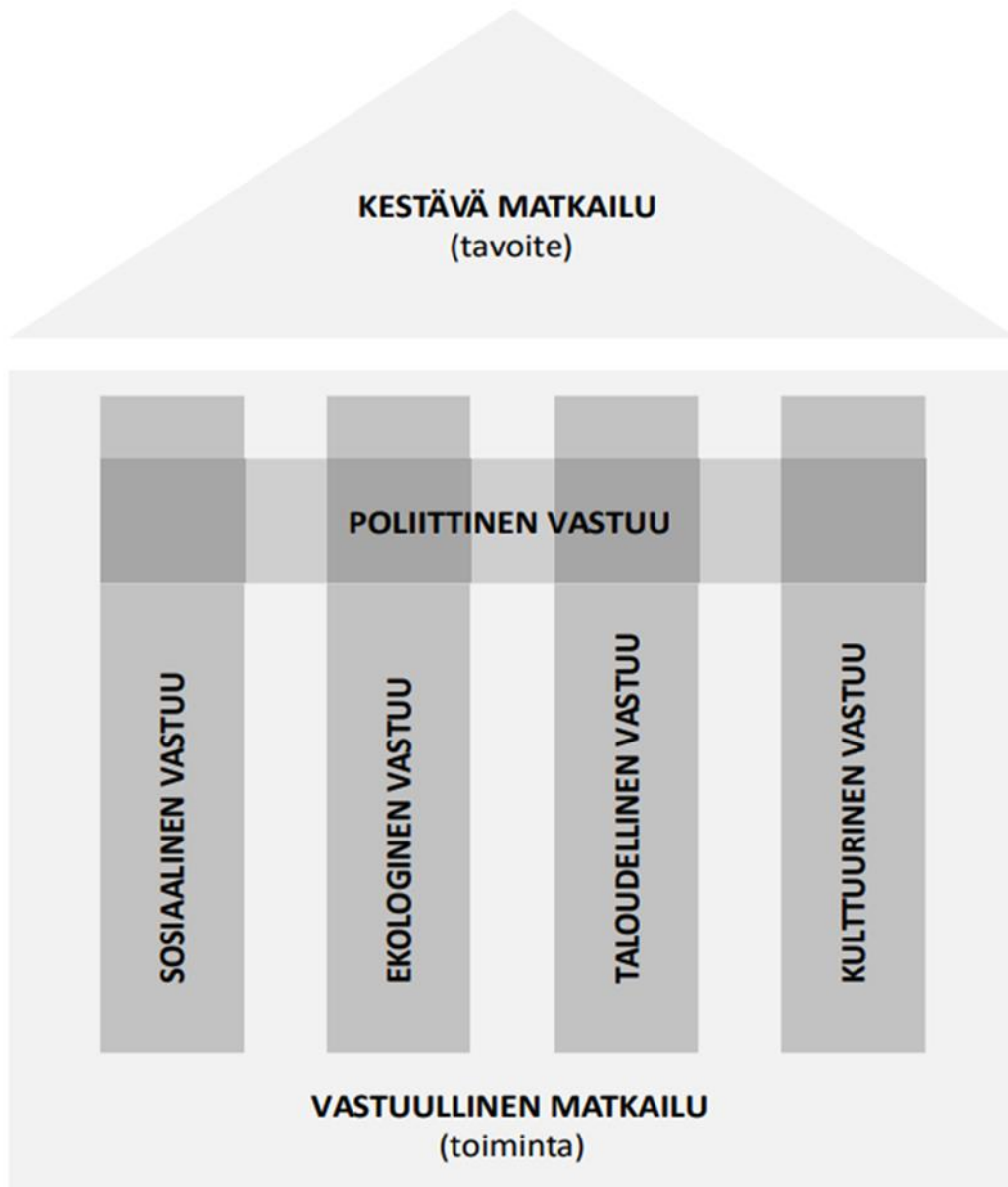
Matkailijoiden kiinnostus paikalliskulttuuria kohtaan lisää paikallisen ja oman kulttuurin arvostusta sekä kannustaa ylläpitämään ja kunnioittamaan perinteitä. Matkailu voi myös tukea tasa-arvon toteutumista alueilla, toimien linkkinä ulkomaailmaan, kuljettaen tietoa molempiin suuntiin. Sosiaalinen vastuu tarkoittaa myös henkilökunnan hyvinvoinnista huolehtimisen ja paikallisten kohtelemisen tasavertaisesti. Kaikki edellä mainitut vastuulliset toimintatavat onnistuessaan tuottavat hyvinvointia ympärilleen. (Matkailun sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset 2021.)

3.5.4 Vastuullisuus vaiko kestävä

Vastuullisuuden ja kestäväen toiminnan toteutumista tarkasteltaessa herää kysymys mitä kestävyydellä ja vastuullisuudella tarkoitetaan? Vastuullisuudesta ja kestävydestä puhutaan rinnakkain ja niiden määritelmätkin vaihtelevat, riippuen siitä, missä yhteydessä keskustelua käydään. Blinikka (2020) kirjoittaa blogissaan, että Goodwin toteaa vastuullisen ja kestäväen matkailun olevan eri asioita ja kestävyydellä tarkoitetaan tavoitetta, jossa huomioidaan vastuut yhdessä muiden ihmisten kanssa kestävyden kokonaisuuden saavuttamiseksi. Visit Finlandin mukaan kestävä matkailu tarkoittaa matkailua, jossa huomioidaan kaikki matkailutoiminnan taloudelliset, sosiokulttuuriset ja ympäristöön kohdistuvat vaikutukset (Kestävyys matkailuvaltina n.d.).

Kestävä matkailu ottaa ekologisuuden lisäksi huomioon matkailun taloudelliset ja sosiokulttuuriset vaikutukset. Kestäväen matkailun mittaaminen on kuitenkin ongelmallista, sillä matkailutuotteiden ja -palveluiden kestävyyttä on vaikea vertailla. (Selvitys kestäväen matkailun nykytila ja tarpeet 2018.)

Seuraavassa kuviossa 6. Dolinšek ym. (2021) esittävät vastuullisen ja kestävän matkailun osa-alueet suhteessa toisiinsa.

Kuvio 6. Dolinšek, Kulusjärvi, Ojala & Tervo-Kankare. Vastuullisen matkailun osaamistarpeet matkailuyrityksissä.

3.6 Agenda 2030 kestävän kehityksen ohjelma

Agenda2030 on toimintaohjelma, jonka Yhdistyneiden kansakuntien (YK:n) jäsenmaat ottivat käyttöön 2015 New Yorkin huippukokouksessa ja siitä lähtien sitä on noudatettu. Ohjelmaa valmisteltiin pitkään ja se sisältää 17 erilaista kestävän kehityksen tavoitetta, joihin myös Suomi on sitoutunut. Tavoitteet tulisi saavuttaa vuoteen 2030 mennessä.

Kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista seurataan kansainvälisesti YK:n alaisissa kestävän kehityksen seurantakokouksissa, joita järjestetään vuosittain ministeritasolla sekä joka neljäs vuosi valtiojohdon edustajien tasolla YK:n yleiskokouksen yhteydessä. Suomessa Agenda2030 tavoitteita seuraa ja ohjaa kansallinen toimeenpanosuunnitelma. Toimintaa mitataan eri indikaattorien ja mittarien avulla, joita on maailmanlaajuisesti käytössä useampi sata. (Agenda 2030 – kestävän kehityksen tavoitteet n.d.)

Agenda 2030 ohjelman kaikki seitsemäntoista tavoitetta on kirjattu seuraavasti:

1. *Poistaa köyhyys sen kaikissa muodoissa kaikkialta.*
 2. *Poistaa nälkä, saavuttaa ruokaturva, parantaa ravitsemusta ja edistää kestävästä maataloutta.*
 3. *Taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille.*
 4. *Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet.*
 5. *Saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia.*
 6. *Varmistaa veden saanti ja kestävä käyttö sekä sanitaatio kaikille.*
 7. *Varmistaa edullinen, luotettava, kestävä ja uudenaikainen energia kaikille.*
 8. *Edistää kaikkia koskevaa kestävästä talouskasvusta, täyttää ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja.*
 9. *Rakentaa kestävästä infrastruktuurista sekä edistää kestävästä teollisuudesta ja innovaatioista.*
 10. *Vähentää eriarvoisuutta maiden sisällä ja niiden välillä.*
 11. *Taata turvalliset ja kestävät kaupungit sekä asuinalueet.*
 12. *Varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys.*
 13. *Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan.*
 14. *Säilyttää meret ja merten tarjoamat luonnonvarat sekä edistää niiden kestävästä käytöstä.*
 15. *Suojella maasektoreita, palauttaa niitä ennalleen ja edistää niiden kestävästä käytöstä; edistää metsien kestävästä käytöstä; taistella aavikoitumista vastaan; pysäyttää maaperän kypsyminen ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen.*
 16. *Edistää rauhanomaisia yhteiskuntia ja taata kaikille pääsy oikeuspalveluiden pariin; rakentaa tehokkaita ja vastuullisia instituutioita kaikilla tasoilla.*
 17. *Tukea vahvemmin kestävän kehityksen toimeenpanoa ja globaalia kumppanuutta.*
- (Agenda 2030 – kestävän kehityksen tavoitteet n.d.)

Seuraavassa kuviossa 7. esitellään kaikki Agenda 2030 kestävän kehityksen seitsemäntoista tavoitetta.

Kuvio 7. YK:n kestävän kehityksen tavoitteet Agenda 2030. Ulkoministeriö.

3.6.1 Matkailu Agenda 2030 tavoitteissa

Matkailu on läpileikkaava teema, joten se tulisi huomioida lähes kaikissa tavoitteissa. Agenda 2030 – kestävän kehityksen tavoitteissa matkailu mainitaan erikseen kolmessa eri tavoitteessa. Kohta

kahdeksan koskee talouskasvua ja sen edistämistä sisältäen työpaikat ja työllisyyden. Tavoitteen kahdeksan mukaan matkailun tulee luoda yhteyksiä paikallisiin toimijoihin ja palveluiden tarjoajiin sekä tarjota työmahdollisuuksia että ohjata tuloja paikallisen infrastruktuurin kehittämiseen, samoin kuin paikallistaloutta tukevien koulutusinstituutioiden luomiseen. Kohdan kaksitoista tavoitteen mukaisesti matkailussa tulisi kehittää ja ottaa käyttöön työkaluja, joilla voidaan seurata kestävä kehityksen vaikutusta matkailuliiketoiminnoissa. Matkailupalveluiden toimintaa ja tuotantotapoja tulisi seurata eri mittareiden avulla ja tarkastella miten alueelliset linjaukset ja strategiat ovat toteutuneet työpaikkoja luovan ja paikallista kulttuuria edistävän kestävä matkailun kannalta. (Agenda 2030 – kestävä kehityksen tavoitteet n.d.).

Kohdassa neljätoista tavoitteeksi on kirjattu säilyttää meret ja merten tarjoamat luonnonvarat sekä edistää niiden kestävä käyttöä kestävä hallinnoinnin keinoin ja tavoitteissa on kasvattaa vuoteen 2030 mennessä pienille ja vähiten kehittyville maille ja saarivaltioille kertyviä taloudellisia hyötyjä kestävä kehityksen mukaisesta meriresurssien käyttämisestä. Maailmanlaajuisesti meri- ja rannikkoalueilla tapahtuva matkailu on suurta ja monilla alueilla, erityisesti pienissä ja kehittyvissä saarivaltioissa, matkailu on täysin riippuvainen kalastuksen, vesiviljelyn ja matkailun koko ekosysteemistä. (Agenda 2030 – kestävä kehityksen tavoitteet n.d.)

3.7 Kestävä matkailu Suomessa

Vastuullisen matkailun osajiksi voi kouluttautua Visit Finlandin kehittämän Sustainable Travel Finland (STF) -ohjelman avulla. Vuonna 2022 lanseeratussa ohjelmassa laaditaan auditoitavat vastuullisuussuunnitelmat, jotka Visit Finland on kehittänyt. Kuka tahansa matkailuyritys tai -alue voi lähteä ohjelmaan mukaan ja hankkia koulutuksen päätteeksi auditoinnin ja sertifioidun Sustainable Finland -merkin. Sertifiointista on hyötyä muun muassa siten, että yritys saa käyttöönsä vastuullisen kehittämisen mallin ja Visit Finlandin kautta on mahdollista saada lisänäkyvyyttä vastuullisuusmarkkinoinnissa ja ajankohtaista tietoa matkailun kestävään kehitykseen liittyen. (Kestävyys matkailuvaltina n.d.)

STF-ohjelma on työkalu matkailuelinkeinolle, jonka avulla voi saavuttaa kansallisen matkailustrategian 2022–2028 mukaiset tavoitteet. Strategian mukaan Suomen tavoitteena on olla Pohjoismaiden kestävimmin kasvava matkailukohde. *Strategian missiona on, että Visit Finland edistää Suomen kiinnostavuutta kansainvälisesti kestävä ja houkuttelevana matkakohteena ja edesauttaa*

yritysten, yritysryhmien ja matkailualueiden kestävää kansainvälistä kasvua. Vuonna 2022 STF-ohjelmassa mukana oli jo 942 yritystä ja käytännössä kaikki Suomen matkailualueet eli destinaatiot. (Kestävän matkailun tila 2023.)

3.7.1 Kestävän matkailun tila -raportti

Jotta kansallisia ja globaaleja kestävän kehityksen tavoitteita voidaan seurata, tulee matkailutoimijoiden sitoutua kansallisiin kestävän matkailun indikaattoreihin ja niihin liittyvään tiedonkeruuseen. Joka neljäs vuosi ilmestyvä Kestävän kehityksen tila -raportti kertoo Suomen kestävän kehityksen tilasta. Ensimmäinen Kestävän matkailun tila -raportti on koostettu, pohjautuen kansallisiin kestävän matkailun seurantaindikaattorien mukaisiin tietoihin vuodelta 2022. Raportista puuttuu seurantatiedot edelliseen vuoteen, koska dataa on nyt vasta alettu keräämään. Jatkossa vertailua voidaan tehdä, kun dataa kerätään systemaattisesti. (Kestävän matkailun tila 2022.)

Mittaaminen ja tiedon keruu ovat tärkeitä kestävän matkailun toteutumisen tueksi. Kestävän matkailun indikaattoreiden ja raporttien avulla saadaan tuotettua tietoa, jota aiemmin ei ole ollut. Tietojen vertailukelpoisuus on tärkeää. Samoin kuin Sitran megatrendien mukaan voidaan todeta, että tiedolla johtaminen on yksi tärkeimmistä yhteiskunnan kehittämisen välineistä. (Kestävän matkailun tila 2022.)

Seuraava kuvio numero 8., joka seuraa tekstissä alempana, kertoo Suomen kestävän matkailun tilan vuonna 2022. Ensimmäisen Kestävän matkailun tila -vuosiraportin mukaan raportissa on jo tunnistettu kestävän matkailun heikkouksia ja vahvuuksia. ”Kehitystä on tapahtunut kestävämpään suuntaan, mutta vastuullisuusvaatimusten kasvaessa kestävä matkailu on jatkuvaa tasapainoilua kohteen hallinnan, taloudellisen arvon, ympäristövaikutusten ja sosiaalisen ja kulttuurisen vaikuttavuuden välillä” raportissa todetaan. (Kestävän matkailun tila 2022.)

Raportissa on mielenkiintoista huomata, että yrityksistä käytännössä melkein kaikki eli 99 % osallistuu aktiivisesti ilmastonmuutosta hillitseviin toimiin ja 67 % osallistuu luonnon monimuotoisuutta turvaaviin toimiin, samoin kuin 60 % tekee kestäviä valintoja ruokatarjoiluissa. Huomionarvoista on myös, että uusiutuvien energioiden osuus on reilusti yli puolet eli 68 % yritysten energian kokonaiskulutuksessa. Myös reilu 80 % yrityksistä toimii veden käyttöä säästävästi. Eli ympäristö-

tekoja tehdään aktiivisesti, mutta raportin mukaan ainoastaan 27 % yrityksistä mittaa hiilijalanjälkeään. Tätä havaintoa onkin mielenkiintoista tarkastella seuraavassa tulevassa raportissa vuoden, kahden kuluttua. Miten on mittaamisen kanssa edetty ja onko se lisääntynyt muun muassa uuden matkailun hiilijalanjälkilaskurin myötä.

Hiilijalanjälkiselvityksen pohjimmainen tavoite on selvittää tuotteen tai palvelun potentiaalinen vaikutus ilmaston lämpenemiseen eli kuinka paljon kasvihuonekaasuja tuotteen tai toiminnan elinkaaren aikana syntyy. Laskentaa ohjaavat standardit ja ohjeet, joista jokainen laskentaa tekevä taho päättää itse ja tavan, miten laskenta suoritetaan.

Hiilijalanjälkilaskentaan ei ole olemassa yhtä tiettyä laskentatapaa ja se tekeekin hiilijalanjälkiverailusta haastavaa. Laskentatavat eroavat ja laskennassa mukaan otettaviin tietoihin vaikuttaa niiden saatavuus, luotettavuus ja merkittävyys. Kuten Koivula ja Tuominen (2019) tuovat esiin, hiilijalanjälkiverailu on haastavaa, koska ei ole olemassa yhtä oikeaa laskentatapaa. Tutkimalla mistä hiilijalanjälki koostuu, voidaan asettaa tavoitteita ja seurata niiden toteutumista. Myös tiettyjen toimenpiteiden vaikutuksia kustannuksiin voidaan mitata hiilijalanjäljen laskennan avulla. Hiilijalanjälkianalyyseissä on kolme päästandardia: GHG protokolla, ISO/TS 14067 ja PAS 2050. (Koivula ja Tuominen 2019.)

Kuvio 8. Kestävän matkailun tila 2022-raportti. Visit Finland.

3.8 Kestävä kehitys Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymässä

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajaorganisaatiossa on reilun vuosikymmenen ajan kehitetty aktiivisesti kestävän kehityksen mukaista toimintaa. Kaikissa organisaation toiminnoissa huomioidaan materiaalitehokkuus ja elinkaariajattelumalli. Vastuullisuus näkyy kaikissa toiminnoissa ja se on myös sisäänkirjoitettu opintoihin.

Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymällä on vastuullisuusohjelma, joka pohjautuu YK:n kestävän kehityksen Agenda2030:n neljään eri teemaan. Tavoitteissa on mietitty konkreettisesti, miten Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymässä valittujen toimenpiteiden avulla pyritään näille asetettuihin tavoitteisiin. Toimenpiteitä seurataan mittareiden avulla. Valitut tavoitteet ja niille kirjatut sisällöt ovat seuraavia:

1. Vastuullista kuluttamista ja ilmastotekoja

”Toimimme resurssiviisaasti. Osana kaikkia koulutuksia painotamme vastuullisuus- ja kiertotalousperiaatteita. Koulutamme vastuullisuusagentteja, jotka haastavat työpaikat tekemään vastuullisempia valintoja.”

2. Hyvä koulutus

”Kannamme vastuumme hyvästä tulevaisuudesta valmentamalla opiskelijoitamme työelämän tarpeisiin nyt ja tulevaisuudessa, huomioiden opiskelijoiden yksilölliset tarpeet.”

3. Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua

”Edelläkävijänä uudistamme yhteiskuntaa huomioiden työelämän tarpeet. Me, henkilöstö ja opiskelijat yhdessä muodostamme turvallisen yhteisön, ehkäisten osaltamme syrjäytymistä.”

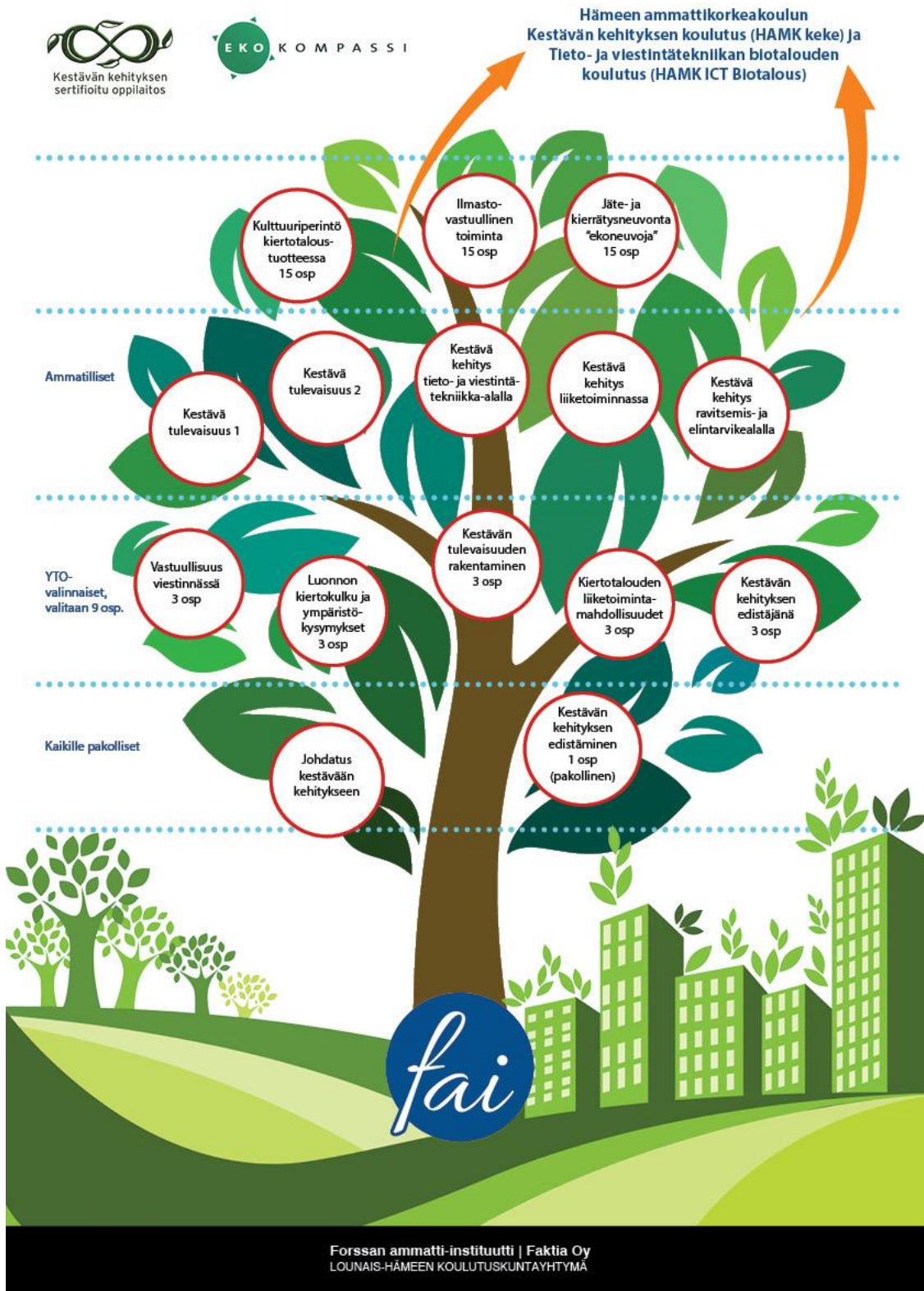
LHKK on myös asettanut toiminnoilleen kymmenen ilmastotekoa, joilla organisaatiossa pyritään kohti vastuullisempaa tulevaisuutta. Ne ovat seuraavat:

- *Pyrimme kaikin toimin vähentämään ruokahävikkiä*
- *Tarjoamme ilmastoystävällisiä ruokavaihtoehtoja*
- *Kierrätämme jättejakeet oikeaoppisesti*
- *Vähennämme kertakäyttöisen muovin kulutusta ja kierrätämme tulevan muovijätteen*
- *Emme tuhlaa vettä missään prosessien vaiheissa*
- *Hyödynnämme kierrätysmateriaaleja tuotteiden valmistuksessa*
- *Käytämme hyödyksemme muiden alojen ylijäämämateriaaleja*
- *Valitsemme työajoihin ympäristöystävällisimmän vaihtoehdon*
- *Valitsemme käyttöömme ympäristöystävällisiä puhdistusaineita ja paperituotteita*
- *Olemme tehneet energiatehokkuussopimuksen Energiaviraston kanssa*

(Vastuullisuus Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymässä n.d.).

Seuraavassa kuviossa 9. on esitetty Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymän kestävä kehityksen puu, joka kuvaa miten Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymässä kestävä kehitys on sisäänkirjoitettu opintoihin. Puussa on kuvattu tutkintojen sisältävät kiertotalouden ja vastuullisuuden osiot opinnoissa eli käytännössä jokaisessa tutkinnossa opiskellaan kiertotaloutta ja vastuullisuutta jokaisen kyseisen tutkintoalan näkökulmasta. Ilmastovastuullinen toiminta sisältyy kaikkien ammatillisten perustutkintojen yhteisiin ammatillisiin valinnaisiin tutkinnonosiin ja jäte- ja kierrätysneuvonta opintojakso sisältyy tutkintokohtaisesti luonto- ja ympäristöalan ammatillisten valinnaisten tutkinnonosiin. (Vastuullisuus Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymässä n.d.).

Kestävä kehityksen opinnot -puun ensimmäisessä kerroksessa kuvataan kaikille tutkinto-opiskelijoille tarkoitettu orientaatiotunti ”Johdatus kestäväan kehitykseen” ja kaikille perustutkinto-opiskelijoille tarkoitettu pakollinen ”Kestävä kehityksen edistäminen” opintojakso. Puun toinen kerros käsittää perustutkinto-opiskelijoille tarkoitetut yhteisten tutkinnonosien valinnaiset opintojaksot, joita on viisi kolmen osaamispisteen opintojaksoa, joista opiskelija voi valita kolme opintojaksoa. Vaihtoehdot ovat: ”Vastuullisuus viestinnässä”, ”Luonnon kiertokulku ja ympäristökysymykset”, ”Kestävä tulevaisuuden rakentaminen”, ”Kiertotalouden liiketoimintamahdollisuudet ja ”Kestävä kehityksen edistäjänä”. Opintopuun kolmas kerros on pääsääntöisesti tarkoitettu ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa sekä TE- toimiston työvoimakoulutus -opiskelijoille. Puun ylin eli neljäs kerros kuvaa 15 osaamispisteen opintojaksot: ”Kulttuuriperintö kiertotaloustuotteessa”, ”Ilmastovastuullinen toiminta ja jäte- ja kierrätysneuvonta”, jotka kuuluvat ekoneuvojan tutkintoon. (Vastuullisuus Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymässä n.d.).

Kuvio 9. Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymän kestävä kehityksen opintojaksotarjonta. Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä.

4 Vastuullisuusosaamisen hankkiminen ja käytännöt matkailuyrityksissä

Tässä luvussa tarkastellaan matkailuyritysten mahdollisuuksia hankkia osaamista ja tietoa vastuullisesta toiminnasta matkailuliiketoimialalla Suomessa. Koska kestävän kehityksen asiat ovat selkeästi tiedostettu yhä enemmän myös matkailutoimialalla ja kyseessä on myös alan trendi, kestävän kehityksen koulutuspalveluita on tullut yhä enemmän markkinoille ja niille on kysyntää enenevässä määrin.

Työn tekemisen tavat ja digitaalisuuden hyödyntäminen muuttavat matkailutyön tarpeita ja uudenlaista osaamista pitää hankkia. Koulutusten osalta tämä tarkoittaa lisääntyvää koulutustarvetta ja uusien palveluiden kehittämistä sekä niiden käyttöönottoa. Onnistuneelle koulutuspalveluiden tuottamiselle onkin haasteena, miten tunnistetaan potentiaalit tarpeet ajoissa, jotta voidaan vastata kysyntään oikeaan aikaan.

Matkailualalla on tällä hetkellä käytössä hyvin monia ja erilaisia kestävän kehityksen malleja, suunnitelmia, ohjelmia, sertifiointeja ja laskureita. Sertifioinneilla ja logoilla yritys viestii asiakkaalle tekemästään ympäristötyöstä (Sertifioinnit ja ohjelmat n.d.). Logon voi esimerkiksi yhdistää markkinointimateriaaliin tai somejulkaisun kuvaan todisteeksi. Näiden tarjonta ja sisällöt ovat epäselviä vielä monille matkailualan yrityksille ja toimijoille.

Kaikille matkailutoimijoille ei ole selvää, miten käytännössä toimitaan esimerkiksi hiilijalanjäljen laskemisessa ja mistä saa tietoa ja koulutusta suunnitelmien laadintaan. Alueelliset matkailun kehittämistahot opastavat ohjaavat hankkimaan vastuullisuusohjelman tai sertifikaatin. Sertifikaatit yhdistävät alaa ja sitouttavat yrityksiä ja asiakkaita vastuulliseen ja kestävään toimintaan. (Kestävyys matkailuvalttina n.d.)

4.1 Tieto ja osaaminen lisää ekologista kestävyttä ja vastuullista toimintaa

Kestävien ja vastuullisten toimien omaksuminen ja niiden saattaminen käytäntöön vaatii uuden oppimista ja kouluttautumista. Tarvittavassa vastuullisuusosaamisessa on eroja. Tämä johtuu matkailualan monimuotoisuudesta ja siitä, että matkailutoimijat työskentelevät monella eri matkailun alalla ja palveluissa. (Dolinšek ym. 2021, 29–32.)

Matkailuyritykset ovat huomanneet koulutuksen merkityksen elinkeinonsa jatkuvuuden kannalta. Oman osaamisen lisääminen yrityksissä onnistuu hankkimalla kestävän kehityksen ja vastuullisen matkailun lisä- ja täydennyskoulutusta esim. kursseilla, joita matkailuyrityksille ja toimijoille on tarjolla. Visit Finland on kehittänyt matkailun kehittämistyön tueksi Sustainable Travel Finland -ohjelman, jonka avulla matkailuyritykset voivat kouluttautua vastuullisen matkailun osaajiksi tekemällä yritykselle vastuullisuussuunnitelmat. (Kestävyys matkailuvalttina n.d.)

Alalla toimii yksittäisiä yrittäjiä ja konsultteja, jotka toimivat myös Visit Finlandin akatemiavalmentajina tarjoten vastuullisen matkailun koulutusta ja erilaisia kehittämispalveluja yrityksille ja matkailualueiden toimijoille. Koulutuksien tavoitteena on muun muassa lisätä tietoa vastuullisesta toiminnasta ja kestävän matkailun periaatteista ja ne tähtäävät mm. sertifikaattiin, matkailun hiilijalanjalan laskentaan, vastuullisen viestinnän osaamiseen ja käyttöön yrityksissä. (Kestävyys matkailuvalttina n.d.)

5 Kyselytutkimuksen toteutus

Kyselytutkimuksen tavoitteena oli tuottaa kyselyyn vastanneiden pohjalta aineistoa mm. seuraavien kysymyksiä avulla: onko yrityksillä jokin vastuullisuussuunnitelma tai sertifikaatti? Mitä merkitystä vastuullisuudella on yrityksille? Miten vastuullisuudesta viestitään? Miten kestävyyttä mitataan yrityksissä? Olisiko yritys valmis mittaamaan kestävyyttä? Haluavatko yritykset osallistua kestävän kehityksen koulutuksiin tai kursseihin? Mikä tyyppinen ja kestoinen koulutus tai kurssi kiinnostaa yrityksiä?

Kyselyn avulla matkailutoimijoilta selvitettiin koulutustuotteen kysyntää, kiinnostusta osallistua ja osaamistarpeita vastuullisten ja kestävien toimintojen toteuttamiseen. Lisäksi selvitettiin toimijoiden nykytilaa siitä, miten vastuullisuutta ja kestävästä kehitystä toteutetaan käytännössä matkailuyrityksissä ja liittyykö vastuulliseen toimintojen toteutukseen haasteita. Selvitettiin myös vastuullisuuden ja kestävän kehityksen merkityksellisyttä matkailuliiketoiminnoissa? Tämän kyselytutkimuksen pääasiallisena tavoitteena oli saada selville Forssan seudun alueella toimivien matkailuyritysten ja organisaatioiden koulutustarpeet ja kehitysnäkymät.

5.1 Aineiston keruu ja analyysi

Aineisto muodostuu kyselyaineiston pohjalta ja kyselyn kohderyhmänä ovat Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymän potentiaaliset asiakkaat eli tässä tapauksessa alueen matkailuyritykset ja -toimijat. Aineiston keruuta varten luotiin Webropol-työkalun avulla kyselylomake, joka lähetettiin Forssan seudun matkailukoordinaattorin toimesta sähköpostilla kyselytutkimuksen kohderyhmälle. Kysely lähetettiin 22.6.2022 matkailun uutiskirjeen yhteydessä sadalle neljällekymmenelle vastaanottajalle.

Kyselyyn liitettiin saatekirje, jossa kerrottiin kyselyn taustoista ja toivottiin runsaasti vastauksia 10.7.2022 mennessä. Vastausaikaa annettiin kolmisen viikkoa ja vielä heinäkuun alussa muistutettiin kohderyhmää kyselyyn vastaamisesta uudella sähköpostiviestillä lähettäjän eli Forssan seudun matkailun toimesta. Muistutusviesti on hyvä keino nostaa vastausprosenttia, kuten Kananen toteaa (2015, 219), mutta muistutus olisi hyvä suunnata vain heille, jotka eivät ole vastanneet. Kysely toteutettiin kesällä 2022 ja vähäisen vastaajamäärän vuoksi, se lähetettiin elokuussa 2022 koko kohderyhmälle uudestaan. Kyselyä mainostettiin kohderyhmälle erikseen kohdennettujen sähköpostiviestien avulla, jossa vielä korostettiin kyselyyn vastaamisen tärkeyttä ja näin kohderyhmä tuli tietoisemmaksi kyselyn tärkeydestä.

Lopulta vastauksia saatiin 32 kappaletta ja kyselytutkimuksen tutkimusaineisto koostuu siis edellä mainitusta kyselystä. Vastausprosentti oli 23 %, joka jäi hieman alhaiseksi, mutta tämä oli jo lähtökohtaisesti tiedossa. Kyseinen kohderyhmä vastaa yleensäkin heikosti ja mikäli 20 prosentin vastausmäärä saavutetaan, tulosta voidaan pitää jo hyvänä. Kun vastaajamäärää vertaa muihin alueella tehtyihin kyselyihin, niin vastaajamäärä on linjassa niiden kanssa (Noromies-Wahl 2022.)

Matkailuyrityksille lähetettävän kyselyn kysymykset mietittiin lähdeaineistoja hyödyntäen ja aiempia tutkimuksia mallintaen. Kysymykset laadittiin yritysten ja toimijoiden kestävä ja vastuullista toimintaa kartoittaen opinnäytetyön tekijän toimesta yhteistyössä työn tilaajan ja Visit Forssa Regionin kanssa. Kysymykset pyrittiin pitämään lyhyinä ja niitä tarkennettiin tarvittaessa jatkokysymyksien avulla. Kysely testattiin ennen sen lähettämistä muutamien testivastaajien avulla, jonka jälkeen vielä muutamia kohtia muokattiin ja vielä viimeisin versio testivastattiin muutaman henkilön toimesta ennen varsinaisen kyselyn lähettämistä.

5.2 Kyselytutkimus

Kyselytutkimuksessa kerätään tutkimusaineistoa esittämällä määrätylle vastaajaryhmälle kysymyksiä kyselylomakkeen avulla. Aineistojen tuloksien esittäminen edellyttää, että tietoja voidaan mitata erilaisilla mittareilla. Kyselytutkimuksessa mittarit koostuvat kysymyksistä ja väitteistä. Tutkimuksen avulla voidaan kerätä tietoa erilaisista ilmiöistä, mielipiteistä, asenteista ja arvoista. Tutkiminen saattaa olla hankalaa, koska erilaisia epävarmuuksia aiheuttavia tekijöitä saattaa olla. Mittausvaiheeseen kannattaa panostaa, koska mitään analyysimenetelmää ei ole virheiden korjaamiseen ja saadut tulokset vaikuttavat johtopäätöksiin ja niiden luotettavuuteen. Kyselyn kohde-ryhmä on tärkeää rajata, jotta saadaan vastauksia riittävästi ja riittäväällä laajuudella. Vastauksien määrään vaikuttaa myös se, lähetettiinkö kysely oikeaan aikaan. (Vehkalahti 2019, 11–12.)

Tutkimuskyselyn lomakkeen suunnittelu kannattaa tehdä huolellisesti, koska siinä on koko tutkimuksen onnistumisen ydin. Kyselyä laadittaessa on hyvä huomioida kysymyksien laajuus ja selkeät sanamuodot kysymyksissä ja kyselyn kokonaisuus on ymmärrettävissä. Epäselvät kysymykset voivat aiheuttaa sen, että vastaaja jättää koko kyselyn kesken. (Vehkalahti 2019, 20–26.)

Kyselylomaketta suunnitellessa kiinnitettiin erityisesti huomiota kysymysten yksinkertaiseen muotoon, siten että niissä ohjeet ovat selkeästi ja asiatyylillä kirjoitettuja. Kyselyn visuaalisuus pyrittiin myös pitämään selkeänä ja helposti luettavana. Kyselyn saatteessa vastaajalle kerrottiin selkeästi tutkimuksesta ja sen tavoitteista. Viestin oli allekirjoittanut kyselytutkimuksen tekijä ja sen lisäksi sähköpostin mukana oli lähettäjän eli Forssan seudun matkailukoordinaattorin saate. Saatteessa kerrottiin, että kyselyyn vastaaminen tapahtuu anonyymisti ja kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Lisäksi kerrottiin, että aineisto tulee ainoastaan kyseisen opinnäytetyön käyttöön ja sen valmistuttua opinnäytetyö on vapaasti saatavilla. Kyselylomake toteutettiin suomeksi ja se on rajattu tiettyyn harkinnanvaraiseen otantaan.

6 Kyselytutkimuksen tulokset

Tässä kohdassa kuusi käsitellään tulokset Webropol -kyselystä, joka lähetettiin sähköpostitse Visit Forssa Regionin toimesta heidän alueensa matkailuyrityksille ja toimijoille. Kyselyyn liitettiin saatekirje, jonka avulla kerrottiin kyselyn tarkoitus. Kysely toteutettiin anonyymisti ja siihen vastasi 32 henkilöä. Kyselylomake löytyy liitteissä(ks. liite 1).

6.1 Kyselytutkimuksen taustatiedot

Kyselyn taustatietona haluttiin selvittää edustaako vastaaja yritystä, yhdistystä vaiko jotain muuta tahoja kuten esimerkiksi julkista sektoria. Vastausten perusteella kyselyyn vastanneista enemmistö eli viisitoista edustaa yrityksiä ja yhdistyksiä vastaajista on kahdeksan. Kohtaan jokin muu vastauksia tuli yhdeksän kappaletta, jotka kertoivat edustavansa seuraavia tahoja: julkinen organisaatio, maatalousyrittäjä /lomamökkivuokraus, koulutusalan toimija, yksityinen henkilö, auktorisoitunut opas, osuuskunta, kehittäjä ja kunta.

Kyselylomakkeeseen valikoitui seitsemäntoista kysymystä, joissa käytettiin monivalintakysymyksiä, kyllä/ei kysymyksiä sekä asteikolla 1–4 laadittuja mielipidekyselyjä. Viimeisenä kysymyksenä oli avoin kysymys, jossa oli mahdollisuus tuoda esille esimerkiksi omia ideoita tai toiveita siitä millainen koulutus voisi auttaa matkailuliiketoiminnan vastuullisuusasioissa kyselyyn vastaajaa.

Monivalintakysymyksissä vastausvaihtoehdot olivat annettuina valmiiksi ja tätä kysymystyyppiä käytettiin esimerkiksi lomakkeen alussa taustatietojen keräämiseen. Kyllä ja ei -muotoisissa kysymyksissä valmiiden vaihtoehtojen jälkeen tarkennettiin vielä vastausta avoimen kysymyksen avulla, esimerkiksi ”jokin muu, mikä?”. Valintakysymykset olivat pakollisia, koska niihin haluttiin yhtä paljon ja tasaisesti vastauksia, jolloin tulosten käsittely olisi helpompaa. Avoimet kysymykset eivät taasen olleet pakollisia vastata, koska niihin vastaamisessa haluttiin välttää, ettei kyselyyn vastaaminen keskeydy niiden pakollisuuteen.

Seuraavissa luvuissa esitellään kyselytutkimuksen tuloksia kysymuskohdittain.

6.2 Vastaajien toimialat

Toisessa kysymyksessä haluttiin kartoittaa tarkemmin toimialaa kysymällä vastaajan pääasiallista toimialaa. Tähän oli annettu valmiiksi yhdeksän eri toimilavaihtoehtoa ja lisäksi kohta jokin muu, mikä? Kyselyyn saatiin kattavasti vastaajia useilta eri toimialoilta. Vastanneista enemmistö eli kymmen kappaletta edustaa käyntikohteita, joita on esimerkkinä mainittu kysymyksessä esimerkiksi museo, huvipuisto ja kotieläinpiha. Toiseksi eniten eli kuusi kappaletta vastaajista edustaa majoitustoimintaa ja seuravaksi eniten vastauksia tuli ohjelmalveluissa toimivilta. Seuraavat kaksi ryhmää, jotka ovat tasaisesti edustettuina, ovat ravitsemistoiminta ja julkinen

toimija. Loput vastanneista edustavat yksittäin varauspalveluita, vähittäiskauppaa ja henkilöliikennettä. Seuraavassa kuviossa numero 10. nähdään kyselyyn vastanneiden eri toimialojen edustus.

2. Mikä on pääasiallinen toimialanne?(valitse yksi vaihtoehto)

Vastaajien määrä: 32

Kuvio 10. Kyselyyn vastanneiden edustamat toimialat.

6.3 Biotalouden käsite

Kolmannessa kysymyksessä haluttiin selvittää minkälaisia ajatuksia biotalous käsitteenä tuo mieleen. Tunnetanko käsite ja liitetäänkö käsite myös matkailun arvomaailmaan. Kysymykseen liittykö toimintaanne matkailutoimialalla biotalouden toimintoja käytettiin vaihtoehtoja KYLLÄ tai EI. Vastauksista 75% vastasi EI ja loput 25% KYLLÄ. Heiltä, jotka vastasivat KYLLÄ kysyttiin jatkokysymyksenä mitä toimintoja nämä ovat. Jatkokysymyksen vastauksissa huomataan, että vastauksissa esiintyy muun muassa ihmisen ja luonnon toiminnot yhdessä luontoa kunnioittaen ja kulttuuriperintöä vaalien, lähiruoan käyttö ja ihmisoikeudet sekä tasa-arvo ja sähkön käyttö kohtuudella sekä vihreä sähkö. Osa vastaajista siis liittää biotalouden käsitteen vastuulliseen toimintaan ja kestävän kehityksen yhteyteen, vaikka suurin osa vastauksista oli EI -vastauksia. Vain yhdessä vastauksessa oli kysymys mitä tarkoittaa biotalous?

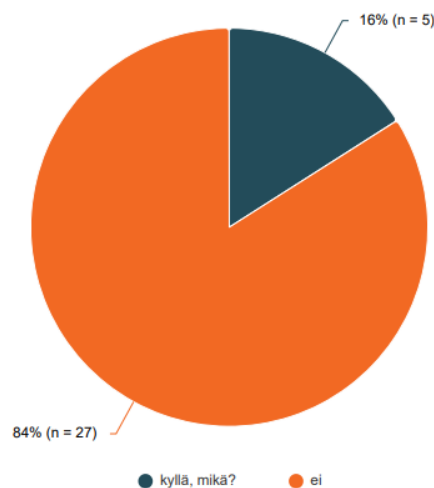
6.4 Vastuullisuuteen ja kestävyteen liittyvät toimintasuunnitelmat ja sertifikaatit

Neljäs kysymys koski matkailun erilaisia kestävä kehityksen malleja, suunnitelmia, ohjelmia, sertifiointeja ja laskureita. Kysymyksen avulla haluttiin selvittää kuinka laajasti eri vastuullisuusohjelmat ja standardit ovat käytössä matkailutoimijoilla. Kysymykseen oli lueteltu muutamia esimerkkejä käytössä olevista vastuullisuusmerkeistä ja -ohjelmista, joista on mainittu muun muassa STF-ohjelma, Green Key, Joutsenmerkki, ISO-standardi, Ekokompassi, Avainlippu jne.

Kuten kuviossa 11. voidaan havaita, suurin osa vastaajista eli 84 % kertoi vastauksessaan, ettei mitään vastuullisuusohjelmaa tai kestävä kehityksen merkkiä ole käytössä. Vastausvaihtoehdoiksi on kysymykseen annettu KYLLÄ ja EI. Kahdella kysymykseen vastaajista on käytössään Sustainable Travel Finland-ohjelma (STF) ja yhdellä sen lisäksi oma vastuullisuusohjelma sekä Green Key-sertifiointi. Yksi vastaaja kertoo noudattavansa toiminnassaan kestävä kehityksen periaatteita ja yhdellä vastaajista on käytössään Metsähallituksen kestävä matkailun periaatteet.

Onko teillä käytössä jokin vastuullisuuteen/kestävyyteen liittyvä toimintasuunnitelma tai jokin vastuullisuutta ilmentävä sertifikaatti / merkki? Esim. STF-ohjelma, LaatuTonna, Green Key, Joutsenmerkki, ISO 14001-standardi, Ekokompassi, Avainlippu jne.

Vastaajien määrä: 32

Kuvio 11. Onko teillä jokin vastuullisuuteen tai kestävään kehitykseen liittyvä toimintasuunnitelma tai jokin vastuullisuutta ilmentävä sertifikaatti tai merkki käytössä.

6.5 Vastuullisuusviestintä

Viidennessä kysymyksessä selvitettiin miten vastuullisuudesta viestitään yrityksissä. Kysymys esitettiin avoimen kysymyksen avulla. Avoimessa kysymyksessä kysytään miten vastuullisuudesta viestitään toiminnoissanne?

Vastauksia tähän viidenteen kohtaan tuli kuusitoista kappaletta. Yhteenvetona vastauksista voidaan nähdä, että vastauksissa korostuu vastuullisuusviestintä, joka liittyy jokapäiväiseen toimintaan ja siitä kerrotaan käytännön toiminnoissa ja ohjeissa asiakkaille. Vastuullisuudesta viestitään myös toimijoiden kotisivuilla ja somessa, myös yrityksen tiloissa tehdään asiakasviestintää. Vastaajat kertovat toteuttavansa vastuullisuusviestintää lisäksi julkaisuissa ja esitteissä sekä asiakaskohtaamisissa ja myyntitilanteissa. Viestinnässä vastaajat kertovat toimintojen luontoarvoista ja ihmisen vaikutuksesta toimiin. Yksi vastaajista näkee kysymyksen toiminnallisena vastuuna ja kertoo hänellä olevan vastuuvakuutuksen mahdollisten vahinkojen varalta.

- "Asiakkaalle kerrotaan, että tuotteet ovat lähiluonnosta ja kunnioitamme luontoa ja sen monimuotoisuutta, sähköä käytetään vain vähän."
- "Tarjoamme laatulupauksen asiakkaille. Kerrotaan, että tarjotaan yksilöllistä ja räätälöityä palvelua."
- "Kerrotaan, että tarjotaan koulutuspolkua yrittäjien käyttöön mm. STF-merkin suorittamiseksi."
- "Kestävän kehityksen koulutuksia on koulutustarjonnassa."
- "Olemme sitoutuneet kestävän matkailun periaatteisiin ja kerromme yrityksemme noudattamista vastuullisuusperiaatteista nettisivuilla, esitteissä ja käytännön toiminnoissa."
- "Pyrimme viestimään avoimesti somessa, nettisivuilla ja julkaisuissa, tuodaan vastuullisuuden periaatteita näkyville."
- "Toimintamme sisältää ympäristökasvatusta ja kestävyteen sekä vastuullisuuteen kannustavaa viestintää ja tapahtumatuotantoa."

6.6 Kestävyys ja sen mittaaminen

Kysymykset kuusi, seitsemän ja kahdeksan koskevat kestävyttä. Tällä kysymyskokonaisuudella haluttiin selvittää kohderyhmän tämänhetkistä kestävän kehityksen nykytilaa ja kestävyden mittaamista sekä kiinnostusta kestävyden mittaamiseen tulevaisuudessa.

Kysymysten avulla selvitettiin vastaajilta kuinka eri kestävyystoimia toteutetaan yrityksissä. Ensimmäiseksi haluttiin selvittää mitataanko kestävyyttä matkailuyrityksissä ja seuraavaksi jatkokysymyksen avulla kysyttiin miten kestävyyttä mitataan kyseisen yrityksen toiminnoissa. Lopuksi kysymyksessä kahdeksan vielä kysyttiin olisivatko vastaajat ylipäätään valmiita mittaamaan kestävyyttä toiminnoissaan.

Kyselyyn vastaajista vain kuusitoista prosenttia mittaa kestävyyttä, mutta kuitenkin suurin osa eli 69 % vastaajista olisi valmis mittaamaan kestävyyttä toiminnoissaan. Neljä vastaajaa on kertonut, että monenlaista tietoa kerätään kestävyyteen liittyen. Esimerkkeinä mainitaan veden, sähkön ja ruokahävikin seuranta. Vastaajat kertovat seuraavavansa myös kyselyiden avulla toiminnan laatua ja osaamisen kehittämistä yrityksissä. Yhdessä vastauksessa oli mainittu Co2 -päästöjen seuranta. Vastauksissa kerrottiin, että toimintaa tarkastellaan ajoittain sekä edistetään tehtyjen havaintojen perusteella arjen valinnoissa.

Yhteenvedon voidaan vastauksista nähdä seuraavan kuvion 12. sanapilven avulla, mitä sanoja nousi esille, kun kysyttiin lisäkysymyksessä numero seitsemän miten kestävyyttä mitataan. Ainoastaan viisi vastaajaa kertoi mittaavansa kestävyyttä ja vastauksissa nousee keskeisimpänä esiin veden ja sähkön seuranta, joita mitataan. Yksi vastaajista keroo mittaavansa Co2 -päästöt ja kahden vastauksissa mainitaan ruokahävikki ja jätteiden määrät. Vastauksissa kerrotaan, että kestävä toimintaa tarkastellaan ajoittain sekä edistetään tehtyjen havaintojen perusteella.

Miten kestävyyttä mitataan toiminnoissanne?

Sanapilvi

ajoittain arkipäivän edistetään esimerkkinä havaintojen jätteiden kehittämistä kerätään kestävyyteen kopointimäärät koulutuksen kulutus laatua liittyen lämmityksen monenlaista määrät opettajien opiskelijakyselyillä oppilaitoksessa osaamisen perusteella päästöt ruokahävikin ruokahävikki seuranta seurataan **sähkön** tarkastellaan tehtyjen tietoa toimintaa valinnat **veden**

Kuvio 12. Miten kestävyyttä mitataan toiminnoissanne?

6.7 Kestävän ja vastuullisen matkailun osaamisen haasteet yrityksissä

Seuraavaksi kyselyssä kolmen kysymyksen avulla haluttiin kartoittaa kokevatko matkailutoimijat kestävän ja vastuullisen matkailun haasteellisena. Lisäksi heiltä kysyttiin, että onko heillä omasta mielestään riittävästi tarvittavaa tietoa ja osaamista näissä asioissa.

Melkein kaikki eli 97 % vastaajista kertoivat heillä olevan kiinnostusta kehittää yrityksen kestävän kehityksen mukaista matkailua. Suurin osa eli 66 % vastaajista ei koe käytännössä haasteellisena vastuullisuuden toteuttamista, mutta kuitenkin viisikymmentäyhdeksän prosenttia vastaajista kokee, että heillä ei ole riittävästi tietoa tai osaamista kestävän ja vastuullisen matkailun toteuttamiseen. Yhteenvedona vastausten perusteella voidaan todeta, että kestävän kehityksen asiat kiinnostavat kohderyhmää kyllä, mutta samalla kuitenkin kaivataan lisää tietoa ja taitoa, jotta kestävä matkailu olisi helpompi yrityksissä toteuttaa.

6.8 Vastuullisuusosaamisen ja kestävän matkailun koulutuksen tarpeet

Seuraavilla kysymyksillä 12.- 15. kartoitettiin koulutuksen tarvetta ja niiden mahdollisia aihealueita. Osion ensimmäiseen kysymykseen, jossa kysyttiin olisitko kiinnostuneita osallistumaan kestävän/ vastuullisen matkailun koulutukseen tai kurssille? Vastaajista 78 % vastasi KYLLÄ ja 22 % vastasi EI eli suurin osa vastaajista olisi halukas osallistumaan ko. koulutuksiin.

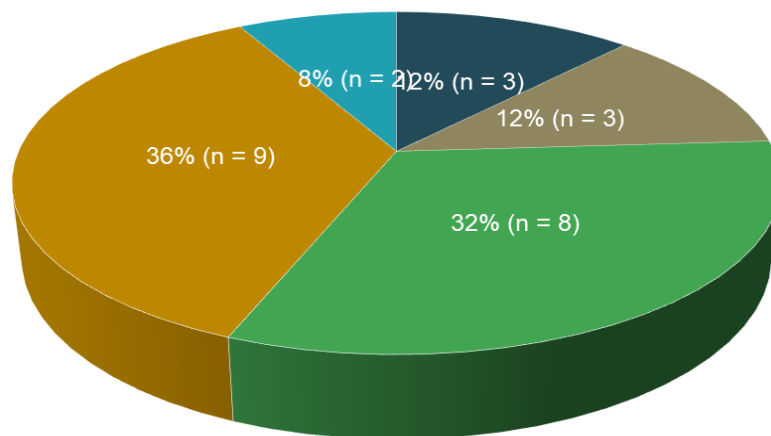
Jatkokysymyksellä 13. pyydettiin edelliseen KYLLÄ -vastanneilta tarkennusta kysymällä: mikä esitetystä koulutusvaihtoehdoista olisi hyödyllisin heille? Vaihtoehtoina kysymyksessä olivat tarjolla seuraavat osa-alueet koulutuksista:

- ✓ kestävän kehityksen ja vastuullisuuden perusteet matkailutoimialalla
- ✓ sertifikaatit & vastuullisuusmerkit toimialalla
- ✓ vastuullisuusviestintä; miten viestin vastuullisuudesta ja miten vastuullisuus hyödynnetään markkinoinnissa?
- ✓ miten kestävyttä voidaan mitata matkailutoimialalla esim. hiilijalanjäljen mittaaminen ja mittaamisen työkalut
- ✓ jokin muu, mikä?

Selkeästi kaksi hyödyllisintä koulutusta vastaajien mielestä ovat eniten vastauksia saaneet *vastuullisuusviestintä- koulutus, miten viestin vastuullisuudesta ja miten vastuullisuus*

hyödynnetään markkinoinnissa, johon vastasi 36 % vastaajista ja melkein sama määrä edellisen kanssa eli 32 % vastaajista kokee hyödyllisimmäksi *koulutuksen kestävyden mittaamisesta matkailutoimialalla esim. hiilijalanjäljen mittaaminen ja mittaamisen työkalut*. Sertifikaatit & vastuullisuusmerkit -koulutus sekä kestävä kehitys ja vastuullisuuden perusteet matkailutoimialalla tulevat vastauksissa tasaisesti seuraavina 12 % osuuksilla.

Kuvio 12. kertoo vastaajien mielestä hyödyllisimmät vaihtoehdot kestävä ja vastuullisen matkailun koulutukseen tai kurssille.

- kestävä kehitys ja vastuullisuuden perusteet matkailutoimialalla
- sertifikaatit & vastuullisuusmerkit toimialalla
- miten kestävyttä voidaan mitata matkailutoimialalla esim. hiilijalanjäljen mittaaminen ja mittaamisen työkalut
- vastuullisuusviestintä; miten viestin vastuullisuudesta ja miten vastuullisuus hyödynnetään markkinoinnissa
- jokin muu, mikä?

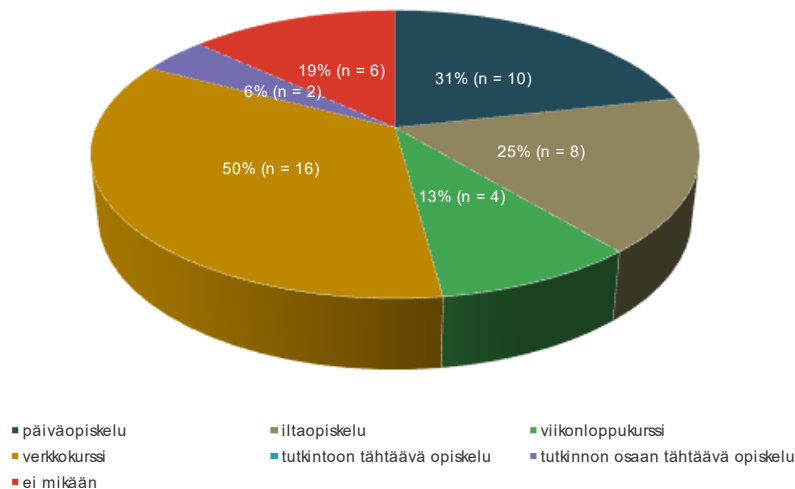
Kuvio 13. Mikä seuraavista koulutuksista olisi hyödyllisin teille?

6.9 Vastuullisuusosaamisen ja kestävän matkailun koulutusmuoto ja koulutuksen kesto ja hinta

Seuraavaksi kyselyssä haluttiin selvittää vastaajilta minkä tyyppinen koulutustuote kiinnostaa matkailutoimijoita. Kysyttäessä koulutuksen tyyppiä ja kesto vaihtoehtoiksi oli annettu päiväopiskelu, iltaopiskelu, viikonloppukurssi, verkkokurssi, tutkintoon tähtäävä opiskelu, tutkinnon osaan tähtäävä opiskelu tai ei mikään. Tässä kysymyksessä vastaaja voi valita useamman vaihtoehdon. Vastauksista puolet eli 50 % kertyi verkko-opiskelulle. Seuraavaksi eniten vastauksia eli 31 % kohdistui päiväopiskelun kohdalle ja kolmanneksi nousi 25 % prosenttien osuudella iltaopiskelu. Viikonloppukurssi kiinnostaa myös, mutta toisaalta osaa vastaajista kestävän matkailun koulutus ei kiinnosta lainkaan. Johtopäätöksenä kysymyksen vastauksien perusteella voidaan ajatella, että ainakin osaksi verkossa tapahtuva eli hybridi- mallin opiskelu kiinnostaa eniten kohderyhmää.

14. Minkä kestoinen/tyyppinen koulutus/kurssi kiinnostaa eniten? voit valita useamman

Vastaajien määrä: 32, valittujen vastausten lukumäärä: 46

Kuvio 14. Minkä kestoinen/tyyppinen koulutus/kurssi kiinnostaa eniten?

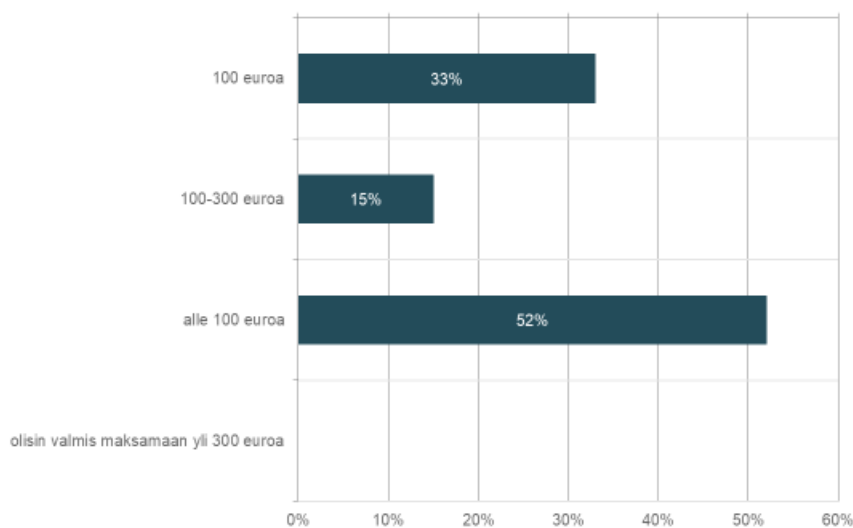
6.9.1 Hinta

Vastaajilta haluttiin kysyä myös koulutuksen sopivaa hintatasoa ja mikä olisi vastajajien mielestä sopiva hinta koulutukselle. Kysymykseen asetetut eri vaihtoehdot muodostuivat yleisen hintatason mukaan, vastaten saman tyyppisten koulutuksien hintaa. Hintaa kysyttäessä, vastaajille annettiin

neljä eri hintatason vaihtoehtoa, jotka olivat: alle sata euroa, sata euroa, sadasta kolmeen sataan euroa ja yli kolmesataa euroa. Hinta on kysymyksessä asetettu yhden henkilön hinnan mukaan. Eniten vastauksia sai alle sata euroa eli 52 % vastauksista ja seuraavana 33 % vastaajista vastasi vaihtoehdon 100 euroa. Kukaan ei ole näiden vastausten perusteella halukas maksamaan koulutuksesta yli kolmeasataa euroa. Päätelmänä voidaan todeta, että kohderyhmän ”kipukynnys” kustannusten suhteen tämän tyyppiseen koulutukseen menee tuossa sadan ja kolmensadan euron tuntumassa.

15. Mikä olisi mielestäsi sopiva hinta koulutukselle/hlö?

Vastaajien määrä: 27

Kuvio 15. Mikä olisi mielestäsi sopiva hinta koulutukselle/hlö?

6.10 Vastuullisen ja kestävän matkailun merkitys

Toiseksi viimeisenä kysymyksenä selvitettiin vastuullisen ja kestävän matkailun kehittämisen vaikutusta kohderyhmän matkailutoiminnan kannattavuuteen? Kysymyksessä pyydettiin arvoimaan asteikolla 1-4 (1 täysin eri mieltä, 4 täysin samaa mieltä). Onko vastuullisen ja kestävän matkailun kehittämisellä mielestäsi vaikutusta toiminnan kannattavuuteen? Vastausten perusteella keskiarvoksi saatiin 2,8. Keskiarvosta voidaankin päätellä kestävän ja vastuullisen matkailun teemojen olevan mukana yrityksiensä arvoissa, mutta niitä ei nähdä kannattavuuden kannalta vielä aivan välttämättöminä.

Kysely päättyy viimeiseen kysymykseen 17. jonka vapaasti kirjoitettavaan kohtaan tuli useita vastauksia. Kysymys oli muotoiltu seuraavasti: *vapaa sana, onko teillä ideoita tai toiveita, millainen koulutus voisi auttaa teitä matkailuliiketoiminnan vastuullisuusasioissa?* Viimeiseen vapaasti kirjoitettavaan kohtaan vastattiin esimerkiksi näin:

- *Vastuullisuus sanana jo hölmö! Luonnollisuus ja ymmärtämys paljon parempia. Jos ihminen arvostaa elämäänsä ihmisenä täällä hän tuntee huolta koko maailmasta ja ottaa sen huomioon kaikessa tekemisessään.*
- *Tietoa mittareista ja eri ohjelmista.*
- *Paljon on tehtävissä. Hidasta elämää, kohtele luontoa kunnioittaen.*
- *Hiilijalanjäljen mittaaminen olisi kiinnostavaa. Paljon puhutaan ja kirjoitetaan, mutta miten asiat hoidetaan konkreettisesti. Siinäpä kehittelyn aihetta.*
- *Omaa yhdistystä.*
- *Auttaisi ihan konkreettinen tietoja ja taitoja lisäävä opetus. Miten hallitsen roskat/jätteet kohteessa? Miten pystymme hoitamaan vanhanaikaista huussia vierailukohteessa niin, ettei se aiheuta valumia luontoon? Ihan konkreettista jeesiä tarvitaan.*
- *Matalan kynnyksen ja kustannusten päiväkoulutus.*
- *Ajankohtaista tietoa olisi hyvä saada. Jokin konkreettinen ja ehkä osin verkossa tehtävä voisi olla hyvä.*
- *Miten voisi myös paremmin hyödyntää markkinoinissa näitä vastuullisen toiminnan asioita. Suomessa olisi hyvä markkina tälle.*
- *Asia on varmastikin tätä päivää ja siihen pitäisi tutustua enemmän, kunhan olisi aikaa. Pienessä yrityksessä on vähän aika "kortilla" ja nyt vielä ollaan juuri selvitty koronan aiheuttamista tappioista. Kaikki aika menee nyt siihen, että yritetään saada talous tasapainoon.*
- *Olipa vaikea/huono kysely; ammattislangia ja vaihtoehtojen sopimattomuutta.*

6.11 Yhteenveto kyselystä

Kyselytutkimuksen tavoitteena oli selvittää matkailutoimijoiden asenteita, odotuksia ja koulutus-tarpeita kestävän ja vastuullisen matkailun näkökulmasta. Tutkimuksen avulla kerättiin tietoa matkailutoimijoiden taustoista, suhtautumisesta ja asenteista kestävää matkailua kohtaan sekä siitä, ovatko kestävän kehityksen arvot ja vastuullisuus mukana heidän omissa matkailuliiketoiminnoissaan. Tutkimuksessa selvitettiin myös, kuinka tärkeäksi matkailuyritykset ja -toimijat kokevat kestävän kehityksen matkailun liiketoiminnassa, ja tuoko kyseessä olevien periaatteiden mukaisesti toimiminen heidän mielestään lisäarvoa matkailuliiketoimintaan.

Kyselyyn saatiin vastauksia kattavasti sekä yrityksiltä että muilta toimijoilta, kuten yhdistyksiltä ja julkista tahoa edustavilta. Suurin osa vastaajista on kuitenkin yrityksiä. Toisessa kysymyksessä haluttiin kartoittaa tarkemmin toimialaa ja kyselyyn saatiin kattavasti vastaajia useilta eri toimialoilta.

Vastanneista enemmistö edustaa käyntikohteita ja toiseksi eniten vastauksia saatiin majoitustoiminnan alalta. Seuraavaksi eniten vastauksia tuli, tasaisesti edustettuina ravitsemistoimijoiden ja julkisen sektorin edustajilta. Myös varauspalveluita, vähittäiskauppaa ja henkilöliikennettä edustavia tahoja oli kyselyyn vastanneissa.

Tulokset osoittavat, että kestävästä kehityksestä ja vastuullisuudesta ollaan kiinnostuneita ja sitä ollaan valmiita myös edistämään yritysten toiminnoissa. Kolmannessa kysymyksessä haluttiin selvittää minkälaisia ajatuksia biotalous käsitteenä tuo mieleen. Vastaajista ainoastaan 25 % liittää biotalouden käsitteen vastuulliseen toimintaan ja kestävä kehityksen yhteyteen eli käsite ei ole tuttu vastaajille.

Kyselyn perusteella vastaajat toteuttavat matkailutoiminnoissaan vastuullisuusviestintää. Vastauksissa korostuu vastuullisuusviestintä, joka liittyy jokapäiväiseen toimintaan ja siitä kerrotaan käytännön toiminnoissa ja ohjeissa asiakkaille. Vastuullisuudesta viestitään myös kotisivuilla ja somessa, myös yrityksen tiloissa tehdään asiakasviestintää, samoin kuin julkaisuissa ja esitteissä sekä asiakaskohtaamisissa ja myyntitilanteissa. Viestinnässä kerrotaan toimintojen luontoarvoista ja ihmisen vaikutuksesta toimiin.

Suhtautuminen vastuulliseen ja kestäväan matkailuun näkyy positiivisena ja siihen myös kiinnitetään huomiota. Vastausten perusteella voidaan todeta, että lisää tietoa ja osaamista kestäväan ja vastuulliseen matkailuun toteuttamiseen tarvitaan. Suurimmalla osalla kyselyyn vastanneista ei ole vielä mitään vastuullisuuteen tai kestävyteen liittyvää sertifikaattia tai toimintasuunnitelmaa käytössä.

Hyödyllisimmiksi koulutuksiksi vastaajat mainitsevat vastuullisuusviestintä -koulutuksen, miten vastuullisuudesta ja sen hyödyt markkinoinnissa. Toisena mainitaan koulutus kestävyden mittaamisesta matkailutoimialalla, esimerkiksi hiilijalanjäljen mittaaminen ja mittaamisen työkalut. Serti-

fikaatit ja vastuullisuusmerkit -koulutus sekä kestävän kehityksen ja vastuullisuuden perusteet saavat myös kiinnostusta vastaajilta. Vastaajien mielestä koulutukselle sopivin hinta olisi sata euroa tai vähemmän.

Vastausten perusteella voidaan todeta, että vastaajat kokevat vastuullisen ja kestävän matkailun kehittämisen ja niiden periaatteiden mukaisen toiminnan tuovan lisäarvoa matkailuliiketoimintaan. Matkailutoimijoille suunnatulla kyselyllä haluttiin myös tuoda esiin kestävän kehityksen osa-alueita ja kannustaa yrityksiä pohtimaan oman yritystoiminnan vastuullisuutta nyt ja tulevaisuudessa.

7 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön luotettavuutta ja eettisyyttä on mietitty jo työn suunnitteluvaiheessa. Prosessissa noudatetaan kaikilta osin hyvää tieteellistä käytäntöä, ja projektin perustana on JAMKin eettiset periaatteet opinnoissa. (Eettiset periaatteet osana opintoja n.d.) Työ on toteutettu JAMKin opinnäytetyön raportointiohjeita noudattaen. Luotettavuuden tarkastelu on olennainen osa tutkimusta ja kuten Kananen kirjoittaa (2015, 338), että tutkija on se, joka voi eniten vaikuttaa työhön ja sen luotettavuuteen.

Reliabiliteetti ja validiteetti ovat käsitteitä, joiden avulla tarkastellaan tutkimuksen luotettavuutta. Toisin sanoen pyritään tutkimaan oikeita asioita ja toisaalta reliabiliteetti tarkoittaa, että samanlaisia tuloksia tulisi saada toistettaessa tutkimus. (Kananen 2015, 343.) Tämän opinnäytetyön tutkimuskysely on tehty tätä tutkimusta varten ja kysymysten laadinnassa pyrittiin eliminoimaan niiden johdattelevuus mihinkään suuntaan.

Webropol- kyselyyn vastaajat edustivat kattavasti matkailun eri toimialoja. Laskennalliseksi vastausprosentiksi saatu 23 % on hyvä ja linjassa yleisesti tiedossa olevaan vastausaktiivisuuteen ko. kohderyhmällä. Tutkimuksessa ei ole tarvittu henkilötietoja, joten niitä ei ole kerätty ja toimijat ovat vastanneet tutkimuskyselyyn anonyymina. Luotettavuus tässä työssä pohjautuu myös työn teoreettisessa viitekehyksessä monipuolisesti käytettyyn ajankohtaiseen lähdeaineistoon. Laadullisen tutkimuksen analyysissä haasteena on pysyä mahdollisimman objektiivisena. Olen pyrkinyt selkeään ja johdonmukaiseen tulkintaan jokaisesta kysytystä kysymyksestä sellaisina kuin niihin oli vastattu ja tarkastelemaan mahdollisimman neutraalisti tutkimusaineistoa.

8 Johtopäätökset ja pohdinta

Kohdassa kahdeksan esitetään johtopäätökset ja pohdintaa opinnäytetyöprojektistä ja sen tuloksista.

8.1 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tehtävänä on selvittää kestävän kehityksen ja vastuullisen toiminnan ilmiötä matkailuliiketoiminnan näkökulmaan pohjautuen. Opinnäytetyön keskeinen tutkimusongelma oli, että onko uusille kestävän kehityksen koulutustuotteille tarvetta ja minkä tyyppisille tuotteille? Tutkimusongelmasta johdettujen tutkimuskysymyksien avulla ja kyselytutkimuksen keinoin pyrittiin selvittämään, mitä konkreettisia tarpeita ja toiveita alueen matkailutoimijoilla mahdollisesti löytyy, joihin työn toimeksiantaja voisi vastata.

Monipuolista eri tahojen tuottamaa lähdemateriaalia oli tarjolla melko paljon. Tässä työssä lähdemateriaalista on käytetty monipuolisesti ja aineiston rajaaminen muodostuikin vaativaksi. Toisaalta kun työn tutkimuskysymykset selkiytyivät, samalla myös työn rajaaminen selkiytyi ja sopivaa lähdemateriaalia oli helpompi löytää.

Työn teoriaosuudessa on käsitelty biotaloutta, kestävää kehitystä, vastuullista matkailua ja näihin liittyviä käsitteitä, kuten yritys vastuuta. Perehtyminen opinnäytetyön tietoperustaan toi esille, että kestävä matkailu pohjautuu samoihin periaatteisiin kuin vastuullinen matkailu ja tavoitteet ovat samoja. Tietoperustaan pohjautuen nousi esiin selkeä trendi, jossa vastuullisen ja kestävän kehityksen teemat nousevat esiin lähes kaikissa yhteiskunnallisissa, elinkeinoelämän ja yritysten toimissa. Vastuullisuuden teema ohjaa kuluttajia heidän omissa valinnoissaan kaikilla osa-alueilla ja yhä useampi pitää vastuullisuutta tärkeänä kriteerinä matkaa valitessaan. Oppilaitoksien rooli on myös merkittävä alueellisina kestävän kehityksen osaamisresursseina ja alueen kestävän kehityksen edistämiseksi ja opetuksessa.

Opinnäytetyön kyselytutkimus osaltaan tukee käsitystä siitä, että kiinnostus vastuullisuutta kohtaan näyttäisi olevan lisääntymässä ja kestävä kehitys nähdään pitkällä aikavälillä tärkeänä matkailuliiketoiminnassa. Yritykset ovat halukkaita myös hankkimaan vastuullisuuskoulutusta ja kestävän kehityksen ohjelmia, laskureita sekä sertifiointeja.

Opinnäytteen kyselytutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa toimeksiantajalle tietoa siitä, millaista on matkailutoimijoiden suhtautuminen kestävästä ja vastuullista matkailua kohtaan ja ohjaavako vastuullisuuden arvot yritysten koulutustarpeisiin. Kyselytutkimuksen vastausten perusteella voidaan todeta, että lisää tietoa ja osaamista kestävästä ja vastuulliseen matkailun toteuttamiseen tarvitaan. Suurimmalla osalla kyselyyn vastanneista ei ole vielä mitään vastuullisuuteen tai kestävyysliittävää sertifikaattia tai toimintasuunnitelmaa käytössä.

Yritysten näkökulmasta vastuullisen matkailun keinoin voidaan saavuttaa lisää vaikuttavuutta ja sitä kautta kasvattaa liiketoimintaa. Vastuullisuus on yksi kilpailukeino matkailuyrityksille ja siihen panostetaan esimerkiksi siten, että toimijat ovat laatineet vastuullisuusohjelman ja heillä on käytössä jokin sertifikaatti tai vastuullisuusmerkki. Yritykset tekevät myös vastuullisuusviestintää muun muassa hyödyntämällä sosiaalista mediaa ja yrityksen nettisivuja.

Hyödyllisimmiksi koulutuksiksi kyselytutkimuksen vastastauksissa nousivat *vastuullisuusviestintä -koulutus, miten viestin vastuullisuudesta ja sen hyödyt markkinoinnissa* ja toisena *koulutus kestävyden mittaamisesta matkailutoimialalla, esimerkiksi hiilijalanjäljen mittaaminen ja mittaamisen työkalut. Sertifikaatit ja vastuullisuusmerkit -koulutus sekä kestävä kehityksen ja vastuullisuuden perusteet* saavat myös kiinnostusta vastaajilta. Vastaajien mielestä koulutukselle sopivin hinta olisi sata euroa tai vähemmän.

Kokonaisuutena opinnäytetyöprosessista voidaan todeta, että kyselytutkimuksen vastausprosentti on hyvä ja tutkimuksen tuloksista voidaan saada tietoa Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymän koulutustarjonnan kehittämistyön avuksi. Tuloksia voidaan hyödyntää muun muassa, kun tarkastellaan mitä kaikkea kestävä kehityksen asioita olisi hyvä huomioida, kun kehitetään organisaation palveluita myytäväksi tuotteiksi muun muassa matkailuyrittäjille ja matkailutoimijoille. Opinnäytetyön teoriapohjaa voidaan hyödyntää sekä toimeksiantajan palveluiden että Forssan seudun matkailun kehittämiseen. Kyselytutkimuksen tutkimustulokset esitellään luvussa 6.

Opinnäytetyöstä voidaan johtaa muutama jatkotutkimuksen aihe ja toimenpide-ehdotus. Ensimmäisenä kannustan systemaattiseen kyselytutkimusten tekoon jatkossakin ja niiden toteutuksessa olisi hyvä tehdä tiivistä verkostoyhteistyötä toimialan suuntaan. Alueen matkailun toimijoilla ja kehittäjillä on parhaat yhteydet yrityksiin ja kentälle. Näkemyksiä on hyvä kerätä

kyselytutkimusten avulla muiltakin toimialoilta matkailun lisäksi. Toisena ehdotuksena esitän, että kestävän kehityksen koulutussuunnittelua voisi tarkastella matkailuyritysten vastuullisuusviestintää ajatellen ja tämän opinnäytetyön teoriapohjaa hyödyntäen. Kyseeseen voisi tulla jokin vastuullisuusviestinnän kurssi, joka olisi tarjolla matkailuyrityksille ja alan toimijoille. Koulutussuunnittelussa on hyvä tehdä myös laajasti yhteistyötä muiden koulutusorganisaatioiden ja eri alojen kouluttajien kanssa, näin toimialan tarpeisiin pystytään vastaamaan parhaiten.

8.2 Pohdinta

Kestävyyden tavoitteiden saavuttamiseksi matkailulla on merkittävä rooli ja parhaimmillaan matkailu voi edesauttaa luonnon monimuotoisuuden ja kulttuurien turvaamista. Jotta kestävyystavoitteet saavutetaan matkailussa, matkailutoimintojen tulee vähentää ympäristövaikutuksia, joissa huomioidaan biodiversiteetti ja meri- ja rannikkoekosysteemit. Tänä kesänä 2023, ovat otsikoihin nousseet sään ääri-ilmiöt ja keskusteluissa on myös kysytty tietoa siitä, miten matkakohteissa voi vähentää ympäristökuormitusta.

Matkailuyrityksien onkin tärkeää saada vastuullisuusteot näkyville. Vastuullisista toimista viestiminen yrityksissä tuo käytännön tekoja esille esimerkiksi siitä, miten jätteitä kierrätetään tai hävikkiä vähennetään. Matkailijat ovat valmiita siis tekemään vastuullisia valintoja, ja kuluttajien tietolähteenä vastuullisuusmainonnan rooli korostuu.

Toisaalta valtava informaation tulva ja erilaiset kestävän kehityksen ja vastuullisuuden sanat ja käsitteet vilistävät matkaa suunnittelevan potentiaalın matkustajan ruudulla, siitä mitä kaikkia osaluueita vastuullisuuteen liittyy. Kestävän kehityksen ja ilmaston teemoja nostetaan viestinässä esille markkinoimalla kompensatioita, joka myydään matkavarausten yhteyteen ja oman hiilijalanjäljen voi laskea netissä. Valinnan vaikeus ja oleellisen tiedon erottaminen voi olla vaikeaa valintoja tehdessä.

Miten yritykset pystyvät vastaamaan kuluttajien vahvistuneisiin vastuullisuusvaatimuksiin, on matkailuyrityksissä noussut yhdeksi tärkeimmistä liiketoiminnan kehittämisen teemoista. Vastuullisesta toiminnasta muodostuu matkailuyrityksille tulevaisuudessa yhä tärkeämpi tapa toimia ja tutkimustiedon mukaan vastuullisesti toimivien yritysten asiakastyytyväisyys ja koettu laatutaso ovat

korkeampia. Yrityksillä on mahdollisuus saada myös merkittäviä kustannussäästöjä kestävien valintojen kautta.

Matkailualan yritykset ovat viime vuosina kehittäneet toimintaansa yhä enemmän vastuullisempaan suuntaan, mutta vaikutuksia liiketoimintaan on vielä vaikea arvioida. Yksiselitteiset mittaus-tavat, joilla voidaan osoittaa vastuullisen toiminnan merkitys matkailuliiketoimintaan puuttuvat tai ovat puutteellisia. Vasta viimeisten kymmenvuoden aikana on alkanut ilmestyä kirjallisuutta ja artikkeleja yritys vastuullisuudesta ja 70 prosenttia yritys vastuuseen liittyvästä kirjallisuudesta matkailu – ja palveluliiketoiminnan toimialoilla on julkaistu viimeisten viiden vuoden aikana, todetaan Font ja Lynes (2018) tutkimusjulkaisussa. (Font & Lynes 2018, 2–3.)

Kehittämisen näkökulmasta on hyvä tähän lopuksi todeta, että vastuullistyneen tueksi tulisi arvioida kestävä kehityksen toimintaamme monipuolisemmin. Teemmekö oikeita asioita, oikeaan aikaan ja vaikuttavalla tavalla? Kestävien ja vastuullisten toimien vaikuttavuutta oli hyvä arvioida systemaattisesti ja työn tuloksia tulisi myös laajasti esittää, jotta voimme lisätä tietoa ja ymmärrystä kestävyiden menestystekijöistä tulevaisuudessa.

Lähteet

Agenda 2030 – kestävän kehityksen tavoitteet. N.d. Ulkoministeriö. Viitattu 30.3.2023. <https://um.fi/agenda-2030-kestavan-kehityksen-tavoitteet>

Blinikka, P. 8.9.2020. Mitä on vastuullinen matkailu? Mitä eroa on kestäväällä ja vastuullisella matkailulla? Blogi sivustolla jamk.fi/turbinaattori. Viitattu 20.3.2023. <https://blogit.jamk.fi/turbinaattori/2020/09/08/mita-on-vastuullinen-matkailu-mita-eroa-onkestavalla-ja-vastuullisella-matkailulla>

Dolinšek, S., Kulusjärvi, O., Ojala, S., & Tervo-Kankare, K. 2021. Vastuullisen matkailun osaamistarpeet matkailuyrityksissä. Nordia Tiedonantoja, 1, 1–52. Viitattu 20.03.2023. <https://nordiatiedonantoja.journal.fi/article/view/107277>

Edelheim, J. ja Ilola, H. 2017. Matkailututkimus, matkailija ja matkailu. Julkaisussa Matkailututkimuksen avainkäsitteet. Toim. J. Edelheim & H. Ilola. Rovaniemi: Lapland University. Viitattu 27.06.2023. https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63093/Mat-kailututkimuksen_avaink%C3%A4sitteet_pdfA.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Eettiset periaatteet opinnoissa. JAMK. Viitattu 12.4.2023. <https://jamkstudent.sharepoint.com/sites/Eettiset-periaatteet-Elmo#eettiset-ohjeet-opinn%C3%A4ytety%C3%B6ntekij%C3%A4lle>

Font, X. & Lynes, J. 2018. Corporate Social Responsibility in Tourism and Hospitality. Tutkimusjulkaisu. Viitattu 19.6.2023. <https://fardapaper.ir/mohavaha/uploads/2019/10/Fardapaper-Corporate-social-responsibility-in-tourism-and-hospitality.pdf>.

García-Rosell, J-C. 2017. Vastuullinen matkailu. Julkaisussa Matkailututkimuksen avainkäsitteet. Toim. J. Edelheim ja H. Ilola. Rovaniemi: Lapland University. Viitattu 27.06.2023. https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63093/Mat-kailututkimuksen_avaink%C3%A4sitteet_pdfA.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas: Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 15.5.2023. <https://janet.finna.fi>

Kestävä kehitys. N.d. Valtioneuvosto. Viitattu 20.05.2023. <https://kestavakehitys.fi/kestava-kehitys>

Kestävä kehitys luonnonvara- ja ympäristöalalla. N.d. Opetushallitus. Viitattu 10.06.2023. http://www03.edu.fi/aineistot/keke_paiv/yleistietoa/kestavakehitysluonnonvara.htm

Kestävän matkailun periaatteet. N.d. Visit Finland. Viitattu 19.03.2023. <https://www.visitfinland.fi/liiketoiminnan-kehittaminen/vastuullinen-matkailu/kestavan-matkailun-periaatteet>

Kestävyys matkailuvalttina. N.d. Visit Finland. Viitattu 24.5.2023. <https://www.visitfinland.fi/liiketoiminnan-kehittaminen/vastuullinen-matkailu>

Kestävän matkailun tila 2022. Visit Finland 25.4.2023. Viitattu 10.7.2023. <https://www.visitfinland.fi/49ce4c/globalassets/visitfinland.fi/vf-julkaisut/2023/kestavan-matkailun-tila-2022.pdf>

Kestävyys matkailuvalttina. N.d. Visit Finland. Viitattu 19.3.2023. <https://www.visitfinland.fi/liiketoiminnan-kehittaminen/vastuullinen-matkailu>

Koivula, E. & Tuominen, R. (toim.). 2019. Etelä-Savon matkailun hiilijalanjälki. Kohti vastuullista matkailua. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Viitattu 12.04.2023. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-344-169-9>

Mitä on kestävä kehitys? 2023. Ympäristöministeriö. Viitattu 20.03.2023. <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>

Matkailun sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset. Siltojen rakentaja vai epätasa-arvon edistäjä? 2021. Valpas Media. Viitattu 28.06.2023. <https://valpas.media/artikkelit/yhteisot-ja-kulttuurit/matkailun-sosiaaliset-kulttuuriset-vaikutukset/>

Marski, L. 2021. Matkailun suuntana kestävä ja turvallinen tulevaisuus. Viitattu 19.3. 2023. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162841>

Noromies-Wahl, M. 2022. Matkailukoordinaattori. Forssan Yrityskehitys Oy. Puhelinkeskustelu 7.6.2022.

Pk-vastuullisuus-barometrin tulokset. Elinkeinoelämän keskusliitto 25.11.2021. Viitattu 30.5.2023. https://ek.fi/wp-content/uploads/2021/11/EK_Pk-Vastuullisuusbarometri_2021.pdf

Selvitys kestävä matkailun nykytila ja tarpeet. Loppuraportti. 1.9.2018. FCG suunnittelu ja tekniikka Oy. Viitattu 19.3.2023. https://www.businessfinland.fi/48e79a/globalassets/finnishcustomers/02-build-your-network/visitfinland/julkaisut/loppuraportti_selvitys_kestavan_matkailun_nykytila_ja_kehittamistarpeet-.pdf

Sertifioinnit ja ohjelmat. N.d. Visit Finland. Viitattu 24.03.2023. <https://www.visitfinland.fi/liiketoiminnan-kehittaminen/vastuullinen-matkailu/sertifioinnit--ohjelmat>

Suomen biotalousstrategia. Kestävästi kohti korkeampaa arvonlisää. 2022. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 20.4.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163967/VN_2022_3.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Sustainable Development. N.d. World Travel and Tourism Council. Viitattu 28.06.2023. <https://www.unwto.org/sustainable-development>

Vastuullinen kuluttaminen auttaa kohdetta ja kannustaa matkailuyrityksiä eettiseen toimintaan 2021. Valpas Media. Viitattu 28.06.2023. <https://valpas.media/artikkelit/talouden-ilmiot/matkailun-taloudelliset-vaikutukset/>

Vastuullisuus. Elinkeinoelämän keskusliitto. 2022. Viitattu 12.06.2023. <https://ek.fi/tavoitteemme/vastuullisuus>

Vastuullisuus Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymässä. N.d. Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä. Viitattu 19.5.2023. <https://www.lhkk.fi/tietoa-meista/vastuullisuus/>

Valtioneuvoston periaatepäätös yhteiskunta- ja yritys vastuusta. N.d. Valtioneuvosto. Viitattu 19.03.2023. <https://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1210166/yhteiskuntajayritysvastuu140411.pdf/f963e159-3ef5-4e0f-a7ad-e93de1f954ce/yhteiskuntajayritysvastuu140411.pdf.pdf>

Vehkalahti, K. 2019. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsingin yliopisto. Viitattu 23.3.2023. <https://helda.helsinki.fi/items/43199892-332e-436d-9f31-2313e6780209>

Yritysvastuu 2021 -tutkimus. FIBS 2022. Viitattu 12.06.2023. <https://fibsry.fi/ajankohtaista/yritysvastuu-2021/>

Yritysvastuu 2023 -tutkimus. FIBS 2023. Viitattu 12.06.2023. <https://fibsry.fi/ajankohtaista/yritysvastuu-2023/>

Liitteet

Liite 1. Kysely matkailutoimijoille

Kysely matkailutoimijoille

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

1. Oletko yritys, yhdistys vai jokin muu toimija? *

yritys yhdistys

jokin muu, mikä?

2. Mikä on pääasiallinen toimialanne? (valitse yksi vaihtoehto) *

majoitustoiminta ravitsemistoiminta

varauspalvelu- ja välitystoiminta (esim. matkatoimisto, matkanjärjestäjä)

henkilöliikenne tai sitä palveleva toiminta

ohjelmapalvelut (ml. opaspalvelu)

käyntikohde (esim. museo, huvipuisto, kotieläinpiha)

luontokohteiden palvelut (esim. kansallispuistot)

vähittäiskauppa

julkinen toimija (esim. kunta, kehittämisspalvelut)

jokin muu, mikä?

3. Liittyykö toimintaanne matkailutoimialalla biotalouden toimintoja? *

kyllä, mitä toimintoja? _____

ei

4. Onko teillä käytössä jokin vastuullisuuden/kestävyyteen liittyvä toimintasuunnitelma tai jokin vastuullisuutta ilmentävä sertifikaatti / merkki? Esim. STF-ohjelma, Laatutonni, Green Key, Joutsenmerkki, ISO

14001-standardi, Ekokompassi, Avainlippu jne. *

kyllä, mikä? _____

ei

5. Miten vastuullisuudesta viestitään toiminnoissanne?

6. Mitataanko kestävyyttä yrityksessänne? *

kyllä

ei

7. Miten kestävyyttä mitataan toiminnoissanne?

8. Olisitteko valmis mittaamaan kestävyyttä yrityksessänne? *

kyllä

ei

9. Onko teillä kiinnostusta kehittää yrityksenne kestävä kehityksen mukaista matkailua? *

kyllä

ei

10. Koetteko kestävä/vastuullisen toiminnan haasteellisena käytännön toiminnoissa yrityksessänne? *

kyllä

ei

11. Koetteko, että teillä on kestävä/vastuullinen matkailun toteuttamiseen riittävästi tietoa ja osaamista? *

kyllä

ei

12. Olisitko kiinnostuneita osallistumaan kestävän/ vastuullisen matkailun koulutukseen tai kurssille? *

- kyllä
- ei

13. Mikäli vastasit edelliseen kyllä, mikä seuraavista koulutuksista olisi hyödyllisin teille?

- kestävän kehityksen ja vastuullisuuden perusteet matkailutoimialalla
- sertifikaatit & vastuullisuusmerkit toimialalla
- miten kestävyyttä voidaan mitata matkailutoimialalla esim. hiilijalanjäljen mittaaminen ja mittaamisen työkalut
- vastuullisuusviestintä; miten viestin vastuullisuudesta ja miten vastuullisuus hyödynnetään markkinoinnissa
- jokin muu, mikä?
-

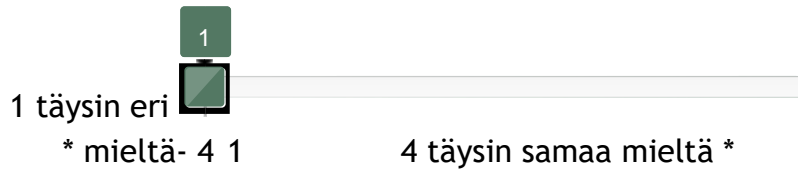
14. Minkä kestoinen/tyyppinen koulutus/kurssi kiinnostaa eniten? voit valita useamman *

- päiväopiskelu
- iltaopiskelu
- viikonloppukurssi
- verkkokurssi
- tutkintoon tähtäävä opiskelu
- tutkinnon osaan tähtäävä opiskelu
- ei mikään

15. Mikä olisi mielestäsi sopiva hinta koulutukselle/hlö?

- 100 euroa
- 100-300 euroa
- alle 100 euroa
- olisin valmis maksamaan yli 300 euroa

16. Onko vastuullisen/kestävän matkailun kehittämisellä mielestäsi vaikutusta toiminnan kannattavuuteen? Arvioi asteikolla 1–4(1 täysin eri mieltä-4 täysin samaa mieltä). *

17. Vapaa sana, onko teillä ideoita tai toiveita, millainen koulutus voisi auttaa teitä matkailuliiketoiminnan vastuullisuusasioissa?

Liite 2. Kyselyn saatekirje

Arvoisa vastaaja,

Opiskelen biotalouden YAMK erikoistumisopintoja Jyväskylän ammattikorkeakoulussa ja teen opinnäytetyönäni tutkimusta matkailun liiketoimialalla ja matkailun eri palvelutoiminnoissa työskentelevien vastuullisuusosaamisen nykytilanteesta ja tarpeista. Tutkimus toteutetaan yhteistyössä Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymän ja Visit Forssa Regionin kanssa. Kerättyä tietoa hyödynnetään kehitettäessä erilaisiin tarpeisiin mukautuvia koulutuksia, joilla edistetään matkailun vastuullisuutta ja kestävää kehitystä ja vastataan ennakoivasti biotalouden kehitykseen liittyviin haasteisiin.

Vastauksesi on meille erittäin tärkeä, riippumatta siitä oletko yrittäjä, työntekijä, yhdistystoimija, kehittäjä tai kenties matkailualalle aikova henkilö.

Vastauksenne käsitellään luottamuksellisesti ja niitä käytetään ainoastaan tämän tutkimuksen toteuttamiseen. Vastaukset tallentuvat anonymieinä, eikä aineiston analyysistä ole mahdollista erottaa yksittäisiä vastaajia.

Kyselyyn vastaaminen vie Sinulta noin 10 minuuttia.

Vastaathan sunnuntaihin 10.7.2022 mennessä.

Ystävällisin terveisin,

Jylhän Seija

Linkki kyselyyn avautuu tästä: <https://link.webpolsurveys.com/S/734AB8320A1AACFD>